

Opracowano na podstawie Monitora Polskiego
z 2010 r. Nr 39, poz. 542 i Nr 57, poz. 771
oraz z 2011 r. Nr 6, poz. 62.

U C H W A Ł A
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
z dnia 23 listopada 1990 r.

Regulamin Senatu

Dział I
Przepisy ogólne

Art. 1.

1. Obowiązki i prawa senatorów oraz warunki wykonywania mandatu wynikają z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z przepisów ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora.
2. Regulamin Senatu określa szczegółowe obowiązki i prawa senatorów związane z organizacją wewnętrzną i porządkiem prac Senatu i jego organów, sposób wykonywania konstytucyjnych i ustawowych obowiązków organów państwowych wobec Senatu oraz tryb udzielania obywatelom informacji.

Art. 2.

Senatorowie w swojej działalności kierują się dobrem Narodu i własnym sumieniem.

Art. 3.

1. Senat podejmuje uchwały zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów, o ile przepisy Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, ustaw lub Regulaminu Senatu nie stanowią inaczej.
2. Przepis ust. 1 stosuje się przy głosowaniu nad wnioskami formalnymi.

Dział II

Organy Senatu

Art. 4.

Organami Senatu są:

- 1) Marszałek Senatu,
- 2) Prezydium Senatu,
- 3) Konwent Seniorów,
- 4) komisje Senatu.

Art. 5.

Prezydium Senatu tworzą Marszałek i wicemarszałkowie.

Art. 6.

1. Senat wybiera Marszałka spośród kandydatów zgłoszonych przez co najmniej 10 senatorów, w głosowaniu tajnym, podejmując uchwałę bezwzględną większością głosów.
2. Jeżeli w głosowaniu żaden z kandydatów nie uzyska wymaganej większości głosów, przeprowadza się kolejne tury głosowania z kolejnym wyłączeniem kandydata, który uzyskał najmniejszą liczbę głosów. Przy równej liczbie głosów o wyłączeniu decyduje losowanie. Jeżeli w ostatniej turze głosowania żaden z kandydatów nie uzyska wymaganej większości, procedurę wyboru powtarza się.
3. Odwołanie Marszałka odbywa się na wniosek co najmniej 34 senatorów, w głosowaniu tajnym, bezwzględną większością głosów ustawowej liczby senatorów.

Art. 7.

1. Senat wybiera nie więcej niż czterech wicemarszałków spośród kandydatów zgłoszonych przez co najmniej 10 senatorów, w głosowaniu tajnym, podejmując uchwałę bezwzględną większością głosów. Do wyboru wicemarszałków stosuje się przepis art. 6 ust. 2.
2. Do odwołania wicemarszałka stosuje się odpowiednio art. 6 ust. 3.

Art. 8.

1. Marszałek Senatu:

- 1) stoi na straży praw i godności Senatu,
- 2) reprezentuje Senat,

- 3) prowadzi sprawy z zakresu stosunków z Sejmem, z parlamentami innych krajów, a także z instytucjami oraz innymi organami Unii Europejskiej,
- 4) ustala plan pracy Senatu, po zasięgnięciu opinii Konwentu Seniorów,
- 5) zwołuje posiedzenia Senatu,
- 6) ustala projekt porządku obrad po zasięgnięciu opinii Konwentu Seniorów,
- 7) przewodniczy obradom Senatu i czuwa nad ich przebiegiem,
- 8) zarządza drukowanie ustaw uchwalonych przez Sejm, projektów ustaw, projektów uchwał, opinii komisji o dokumentach przedkładanych w sprawach związanych z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej i innych druków senackich, a także doręczenie ich senatorom,
- 8a) nadaje bieg dokumentom przedkładanym w sprawach związanych z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w Unii,
- 9) sprawuje nadzór nad terminowością prac Senatu i jego organów,
- 10) sprawuje nadzór nad pracami komisji senackich i zleca im rozpatrzenie określonych spraw,
- 11) zwołuje posiedzenia Prezydium Senatu, przewodniczy obradom i kieruje jego pracami,
- 12) zwołuje Konwent Seniorów i przewodniczy jego obradom,
- 13) czuwa nad wykonywaniem wobec Senatu, organów Senatu i senatorów konstytucyjnych i ustawowych obowiązków przez organy państwowe i samorządu terytorialnego, podporządkowane im jednostki oraz inne obowiązane podmioty,
- 14) dokonuje ocen wykonywania przez organy państwowe i samorządu terytorialnego obowiązków wobec Senatu, organów Senatu i senatorów oraz przedstawia te oceny senatorom,
- 15) udziela senatorom pomocy w wykonywaniu mandatu i podejmuje, na ich wniosek, odpowiednie środki zmierzające do załatwienia przedłożonych spraw,
- 16) sprawuje pieczę nad spokojem i porządkiem na całym obszarze należącym do Senatu,
- 17) ustala projekt budżetu Kancelarii Senatu po zasięgnięciu opinii Prezydium Senatu, Komisji Regulaminowej, Etyki i Spraw Senatorskich, a w zakresie opieki nad Polonią oraz Polakami za granicą także Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą oraz nadzoruje wykonanie budżetu,
- 18) nadaje, w drodze zarządzenia, statut Kancelarii Senatu po zasięgnięciu opinii Prezydium Senatu oraz Komisji Regulaminowej, Etyki i Spraw Senatorskich,

- 19) powołuje i odwołuje Szefa Kancelarii Senatu po zasięgnięciu opinii Prezydium Senatu oraz Komisji Regulaminowej, Etyki i Spraw Senatorskich,
19a) (uchylony),
20) podejmuje inne czynności wynikające z Regulaminu Senatu.
2. Marszałek Senatu wykonuje także inne zadania przewidziane w Konstytucji i ustawach.
3. Marszałek Senatu podpisuje w imieniu Senatu pisma do adresatów zewnętrznych.
4. Marszałek Senatu może upoważnić senatora lub grupę senatorów do wykonywania określonych czynności.

Art. 9.

Prezydium Senatu:

- 1) z zastrzeżeniem uprawnień Marszałka i wicemarszałków Senatu wynikających z art. 42 ust. 2, dokonuje wykładni Regulaminu Senatu, po zasięgnięciu opinii Komisji Regulaminowej, Etyki i Spraw Senatorskich,
- 2) zleca komisjom rozpatrzenie spraw w określonym zakresie,
- 3) ustala zasady organizowania doradztwa naukowego na rzecz Senatu i jego organów, powoływania doradców oraz korzystania z opinii i ekspertyz,
- 4) czuwa nad wykonywaniem przez senatorów ich obowiązków,
- 5) opiniuje sprawy wniesione przez Marszałka Senatu,
- 6) podejmuje inne czynności wynikające z Regulaminu Senatu.

Art. 10.

1. Porządek dzienny obrad i termin posiedzenia Prezydium Senatu ustala Marszałek Senatu.
2. W posiedzeniach Prezydium Senatu biorą udział z głosem doradczym Szef Kancelarii Senatu oraz osoby zaproszone przez Marszałka Senatu.
3. Z posiedzeń Prezydium Senatu sporządza się protokół, który podpisuje Marszałek Senatu. Protokół stanowi jedyne urzędowe stwierdzenie przebiegu posiedzenia Prezydium i jest dostępny dla wszystkich senatorów.
4. Prezydium Senatu podejmuje uchwały lub inne decyzje większością głosów. W przypadku równej liczby głosów decyduje głos Marszałka Senatu.

Art. 11.

1. Wicemarszałkowie Senatu:

- 1) przewodniczą w zastępstwie Marszałka obradom Senatu,
- 2) sprawują w zastępstwie Marszałka powierzone przez niego funkcje.

2. Podczas zastępowania Marszałka, na wicemarszałkach ciąży obowiązek oraz przysługują im prawa Marszałka wynikające z Regulaminu Senatu.

Art. 12.

1. Komisje Senatu są organami powołanymi do rozpatrywania i opracowywania spraw z własnej inicjatywy oraz przekazanych im przez Senat, Marszałka Senatu lub Prezydium Senatu.
2. Komisje w ramach swoich kompetencji rozpatrują i przedstawiają Senatowi sprawozdania dotyczące ustaw uchwalonych przez Sejm.
3. Komisje zajmują również stanowiska co do prawidłowości wprowadzania w życie i sposobu wykonywania ustaw.
4. Komisje w porozumieniu z Komisją Regulaminową, Etyki i Spraw Senatorskich mogą opracowywać regulaminy swojego działania.

Art. 13.

1. Senat powołuje komisje stałe do określonego rodzaju spraw oraz może powoływać i rozwiązywać komisje nadzwyczajne do realizacji określonych zadań.
2. Przewodniczących i członków komisji wybiera i odwołuje Senat.
3. Marszałek Senatu z inicjatywy własnej lub Prezydium Senatu, a także na wniosek co najmniej czterech przewodniczących komisji zwołuje posiedzenie przewodniczących komisji Senatu.
4. Posiedzenia przewodniczących komisji Senatu służą koordynacji współpracy między komisjami, wskazywaniu potrzebnych inicjatyw ustawodawczych oraz rozpatrywaniu innych spraw przedstawionych przez Marszałka, Prezydium Senatu lub przewodniczących komisji.

Art. 14.

1. Projekty uchwał w sprawie powołania i rozwiązania komisji, a także ustalenia ich składów przygotowuje i przedstawia Senatowi Komisja Regulaminowa, Etyki i Spraw Senatorskich.
2. Projekty uchwał w sprawie powołania i odwołania przewodniczącego komisji Komisja Regulaminowa, Etyki i Spraw Senatorskich przygotowuje i przedstawia Senatowi na wniosek odpowiedniej komisji, a projekt uchwały w sprawie odwołania przewodniczącego komisji - także w przypadku złożenia przez przewodniczącego Marszałkowi Senatu

pisemnej rezygnacji z pełnionej funkcji, po zasięgnięciu opinii Konwentu Seniorów, z zastrzeżeniem ust. 4.

3. Do projektów uchwał, o których mowa w ust. 1 i 2, nie stosuje się przepisów działu IX.
4. Z wnioskiem o odwołanie przewodniczącego komisji może wystąpić także Marszałek Senatu z własnej inicjatywy lub na wniosek Prezydium Senatu.
5. (uchylony).

Art. 15.

1. Ustanawia się następujące komisje stałe:

- 1) Budżetu i Finansów Publicznych,
- 2) Gospodarki Narodowej,
- 3) Kultury i Środków Przekazu,
- 4) Nauki, Edukacji i Sportu,
- 5) Obrony Narodowej,
- 6) Praw Człowieka, Praworządności i Petycji,
- 7) Regulaminową, Etyki i Spraw Senatorskich,
- 8) Rodziny i Polityki Społecznej,
- 9) Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- 10) Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej,
- 11) Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą,
- 12) Spraw Unii Europejskiej,
- 13) Spraw Zagranicznych,
- 14) Środowiska,
- 15) Ustawodawczą,
- 16) Zdrowia.

2. Przedmiotowy zakres działania komisji stałych określa załącznik do Regulaminu Senatu.

Art. 16.

1. Konwent Seniorów jest organem zapewniającym współdziałanie klubów senackich i kół senackich w sprawach związanych z działalnością i tokiem prac Senatu.
2. Konwent Seniorów tworzą: Marszałek, wicemarszałkowie oraz senatorowie - przedstawiciele klubów senackich oraz przedstawiciele porozumień, o których mowa w art. 21 ust. 5, a także klubów parlamentarnych jeżeli skupiają co najmniej 7 senatorów.
3. Konwent Seniorów wykonuje swoje zadania poprzez:

- 1) opiniowanie projektów porządku obrad Senatu,
  - 2) opiniowanie planu pracy oraz wypowiedzanie się w sprawie terminów posiedzeń Senatu,
  - 3) wskazywanie potrzebnych inicjatyw ustawodawczych,
  - 4) rozpatrywanie oraz przedstawianie wniosków w sprawie sposobu prowadzenia dyskusji lub obrad Senatu,
  - 5) rozpatrywanie innych spraw przedstawionych przez Marszałka Senatu, Prezydium Senatu lub przedstawicieli klubów i porozumień, o których mowa w art. 21 ust. 5.
4. Konwent Seniorów zwołuje Marszałek Senatu z inicjatywy własnej, Prezydium Senatu lub na wniosek klubu albo jednego z porozumień, o których mowa w art. 21 ust. 5.
5. Do posiedzeń Konwentu Seniorów stosuje się odpowiednio przepisy art. 10 ust. 1-3.

Art. 17.

1. Senat wybiera ze swego grona od sześciu do ośmiu sekretarzy Senatu. Wybór odbywa się łącznie, chyba że Senat postanowi inaczej.
2. Sekretarze Senatu prowadzą listę mówców i protokoły posiedzeń Senatu, dokonują obliczenia wyników głosowania i pełnią inne czynności zlecone przez Marszałka Senatu.

Dział III

Obowiązki i prawa senatorów

Art. 18.

1. Senatorowie przed rozpoczęciem sprawowania mandatu składają na pierwszym posiedzeniu Senatu ślubowanie według rotacji obowiązującej senatorów.
2. Senator nieobecny na pierwszym posiedzeniu Senatu składa ślubowanie na najbliższym posiedzeniu, w którym bierze udział.
3. Prezydium Senatu rozpatruje sprawy senatorów, którzy nie złożyli ślubowania w terminie 3 miesięcy od pierwszego posiedzenia Senatu. Po zasięgnięciu opinii Komisji Regulaminowej, Etyki i Spraw Senatorskich Prezydium Senatu stwierdza, czy przyczyny niezłożenia ślubowania wskazują na uchylanie się od jego złożenia.
4. Po złożeniu ślubowania senatorowi wydaje się legitymację senatorską.

Art. 19.

1. Senatorsa obowiązuje obecność i czynny udział w posiedzeniach Senatu oraz organów Senatu, do których został wybrany.

2. Senatorowie mogą zwracać się do Marszałka Senatu lub Prezydium Senatu o rozpatrzenie określonych spraw przez Senat lub komisje senackie.
3. Senatorowi uczestniczącemu w posiedzeniu nie wolno uchylić się od udziału w głosowaniu. Głosować wolno tylko osobiście.
4. Senator nie może bez ważnych powodów uchylić się od przyjęcia funkcji w organach Senatu.
5. Senator ma prawo do stałej pomocy ze strony Kancelarii Senatu.
6. Senator sprawozdawca wniosków połączonych komisji obowiązany jest do reprezentowania Senatu w toku rozpatrywania uchwał Senatu przez komisje sejmowe. W sytuacji gdy przyjęcie uchwały Senatu nie jest poprzedzone posiedzeniem połączonych komisji, obowiązek reprezentowania Senatu ciąży na jednym ze sprawozdawców komisji wskazanym przez ich przewodniczących.
7. W przypadku zaistnienia przeszkody uniemożliwiającej senatorowi sprawozdawcy udział w posiedzeniu komisji sejmowych, przewodniczący komisji senackich, o których mowa w ust. 6, wyznaczają innego senatora, który będzie pełnił obowiązki sprawozdawcy.

Art. 20.

1. Senator ma obowiązek zgłosić swoją kandydaturę do jednej komisji stałej.
  - 1a. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do członków Prezydium Senatu.
2. Senator może być członkiem nie więcej niż dwóch komisji stałych, a także może brać udział w pracach innych komisji, lecz bez prawa głosowania.
3. (uchylony).
4. Senator pełniący funkcję ministra albo sekretarza stanu nie może być członkiem komisji senackiej, jeśli jej przedmiotowy zakres działania pokrywa się z zakresem działu administracji rządowej, w którym senator zajmuje jedno z wymienionych stanowisk.

Art. 21.

1. Senatorowie mogą tworzyć w Senacie kluby senackie lub koła senackie zorganizowane na zasadzie politycznej.
2. Klub tworzy co najmniej 7 senatorów.
3. Koło tworzy co najmniej 3 senatorów.
4. Senator może należeć tylko do jednego klubu senackiego lub koła senackiego.
5. Kluby senackie lub koła senackie mogą na zasadzie wzajemnych porozumień ustanawiać wspólną reprezentację w Konwencie Seniorów.

6. Senatorowie mogą tworzyć w Senacie zespoły zorganizowane na innych zasadach niż określone w ust. 1.
7. Władze klubów, kół, zespołów oraz porozumień podają do wiadomości Prezydium Senatu ich składy osobowe oraz regulaminy (statuty) wewnętrzne.

Art. 22.

1. Senator potwierdza swoją obecność na posiedzeniu Senatu, Zgromadzenia Narodowego oraz ich organów podpisem na liście. Obecność senatora na posiedzeniu Senatu potwierdzana jest także wydrukami udziału w głosowaniu.
2. W razie przeszkody uniemożliwiającej senatorowi udział w posiedzeniu Senatu, Zgromadzenia Narodowego lub jego organu powinien on pisemnie usprawiedliwić swoją nieobecność w terminie 14 dni od dnia nieobecności na posiedzeniu, przesyłając pismo do Marszałka Senatu, a w przypadku posiedzenia komisji – do przewodniczącego komisji.
- 2a. Usprawiedliwionymi przeszkodami uniemożliwiającymi senatorowi udział w posiedzeniu Senatu, komisji, Zgromadzenia Narodowego lub jego organu, a także w głosowaniu na posiedzeniu Senatu są:
  - 1) choroba,
  - 2) konieczność opieki nad chorym,
  - 3) wyjazd zagraniczny lub krajowy związany ze sprawowaniem mandatu, akceptowany przez Marszałka Senatu,
  - 4) zbieg posiedzeń komisji, których senator jest członkiem, jeżeli brał udział w jednym z tych posiedzeń,
  - 5) urlop udzielony senatorowi na podstawie art. 23,
  - 6) inne ważne przeszkody.
3. Nieobecność senatora bez usprawiedliwienia na:
  - 1) dwóch posiedzeniach Senatu w ciągu roku,
  - 2) trzech posiedzeniach komisji w ciągu roku,
  - 3) posiedzeniu Zgromadzenia Narodowego lub jego organupodlega rozpatrzeniu w trybie art. 25.
4. W przypadku nieobecności senatora na posiedzeniu bez usprawiedliwienia, na liście obecności umieszcza się odpowiednią adnotację.
5. Marszałek Senatu zarządza obniżenie uposażenia i diety parlamentarnej, albo jednego z tych świadczeń, jeżeli tylko ono senatorowi przysługuje:

- 1) o 1/30 za każdy dzień nieusprawiedliwionej nieobecności senatora na posiedzeniu Senatu lub za nieusprawiedliwione niewzięcie w danym dniu udziału w więcej niż 1/5 głosowań, jeżeli głosowań było więcej niż 10, z wyłączeniem głosowań dotyczących wniosków formalnych oraz głosowań tajnych,
- 2) o 1/30 za każdy dzień nieusprawiedliwionej nieobecności senatora na posiedzeniu komisji,
- 3) o 1/30 za każdy dzień nieusprawiedliwionej nieobecności senatora na posiedzeniu Zgromadzenia Narodowego lub jego organu.

W stosunku do senatorów, którzy nie pobierają uposażenia i diety parlamentarnej, stosuje się odpowiednio art. 24.

6. W razie zbiegu w tym samym dniu nieusprawiedliwionej nieobecności na posiedzeniach organów, o których mowa w ust. 3, stosuje się tylko jedno obniżenie, o którym mowa w ust. 5.
7. Senatorowi, którego dotyczy zarządzenie Marszałka, o którym mowa w ust. 5, przysługuje odwołanie do Prezydium Senatu w terminie 14 dni od dnia jego doręczenia. Decyzja Prezydium Senatu, wydana po zasięgnięciu opinii Komisji Regulaminowej, Etyki i Spraw Senatorskich, jest ostateczna.
8. Prezydium Senatu określi tryb składania i rozpatrywania usprawiedliwień z tytułu nieobecności senatora na posiedzeniu Senatu, komisji, Zgromadzenia Narodowego lub jego organu i niewzięcia udziału w głosowaniu na posiedzeniu Senatu oraz tryb postępowania w przypadku braku usprawiedliwienia w tym zakresie.

Art. 23.

Marszałek Senatu, na wniosek senatora, może udzielić mu z ważnych przyczyn urlopu od wykonywania obowiązków senatora. Na czas trwania urlopu wypłacanie uposażenia senatorskiego i diety parlamentarnej może ulec zawieszeniu.

Art. 24.

1. Sprawy senatorów, którym zarzuca się naruszenie lub niedopełnienie obowiązków określonych w art. 33 - 35a ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora, rozpatruje Prezydium Senatu po zasięgnięciu opinii Komisji Regulaminowej, Etyki i Spraw Senatorskich.
2. Prezydium Senatu po rozpatrzeniu sprawy, o której mowa w ust. 1, może w drodze uchwały:

- 1) zwrócić senatorowi uwagę i zobowiązać go do właściwego postępowania,
  - 2) udzielić senatorowi upomnienia,
  - 3) udzielić senatorowi nagany.
3. Uchwałę, o której mowa w ust. 2, Prezydium Senatu podaje do wiadomości Senatu.
  4. Od uchwały Prezydium Senatu senatorowi przysługuje odwołanie do Senatu w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia. Senat rozpatruje odwołanie, wysłuchując przedstawiciela Prezydium Senatu i zainteresowanego senatora, na jego wniosek; nad odwołaniem nie przeprowadza się dyskusji.
  5. Senat po rozpatrzeniu odwołania może w drodze uchwały uchylić uchwałę Prezydium Senatu lub utrzymać ją w mocy.

Art. 25.

1. Sprawy senatorów, którzy nie wykonują obowiązków senatorskich, jak również senatorów, którzy zachowują się w sposób nieodpowiadający godności senatora, podlegają, na wniosek Prezydium Senatu, rozpatrzeniu przez Komisję Regulaminową, Etyki i Spraw Senatorskich.
2. Komisja Regulaminowa, Etyki i Spraw Senatorskich w wyniku rozpatrzenia sprawy, o której mowa w ust. 1, może w drodze uchwały:
  - 1) zwrócić senatorowi uwagę,
  - 2) udzielić senatorowi upomnienia,
  - 3) udzielić senatorowi nagany.
3. Od uchwały komisji senatorowi przysługuje odwołanie do Prezydium Senatu w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia. Odwołanie wnosi się na ręce Marszałka Senatu, który przedstawia je na posiedzeniu Prezydium Senatu. Decyzja Prezydium Senatu jest ostateczna.

Art. 25a.

1. Sprawy senatorów, którzy uniemożliwiają, poprzez rażące naruszenie przepisów odpowiednich regulaminów, pracę Senatu, Zgromadzenia Narodowego, a także ich organów, podlegają rozpatrzeniu przez Marszałka Senatu.
2. Marszałek, w wyniku rozpatrzenia sprawy, o której mowa w ust. 1, może:
  - 1) zarządzić obniżenie uposażenia senatora o kwotę nieprzekraczającą połowy miesięcznego uposażenia – na okres nie dłuższy niż 3 miesiące,

- 2) zarządzić obniżenie diety parlamentarnej senatora o kwotę nieprzekraczającą połowy miesięcznej diety – na okres nie dłuższy niż 3 miesiące,
  - 3) zarządzić utratę prawa senatora do diety parlamentarnej.
3. W zarządzeniu, o którym mowa w ust. 2 pkt 1 i 2, Marszałek określa okres, w którym obowiązuje obniżenie uposażenia albo diety parlamentarnej senatora, oraz kwotę tego obniżenia.
  4. Od zarządzenia Marszałka, o którym mowa w ust. 2, senatorowi przysługuje odwołanie do Prezydium Senatu w terminie 14 dni od dnia jego doręczenia. Odwołanie wnosi się na ręce Marszałka, który przedstawia je na posiedzeniu Prezydium Senatu. Decyzja Prezydium Senatu jest ostateczna.

Art. 26.

1. Wniosek o wyrażenie przez Senat zgody na pociągnięcie senatora do odpowiedzialności karnej Marszałek Senatu przekazuje Komisji Regulaminowej, Etyki i Spraw Senatorskich, która po rozpatrzeniu wniosku uchwała sprawozdanie wraz z propozycją przyjęcia lub odrzucenia wniosku.
2. Senat rozpatruje sprawozdanie Komisji Regulaminowej, Etyki i Spraw Senatorskich bez przeprowadzania dyskusji. Senator, którego dotyczy wniosek, może złożyć wyjaśnienia, a senatorom przysługuje prawo zadawania pytań w tej sprawie.
3. Jeżeli po nadaniu biegu wnioskowi, a przed podjęciem przez Senat uchwały w tej sprawie, upłynie kadencja Senatu, postępowanie w tej sprawie toczy się nadal w Senacie następnej kadencji, o ile senator, którego dotyczy ten wniosek, został wybrany na tę kadencję, przy czym:
  - 1) wszystkie dotychczasowe czynności pozostają w mocy, z zastrzeżeniem pkt 2,
  - 2) termin na dokonanie czynności w związku z rozpatrywaniem wniosku, przerwany wskutek upływu kadencji Senatu, biegnie na nowo od dnia złożenia ślubowania przez senatora, którego dotyczy ten wniosek,
  - 3) jeżeli Komisja Regulaminowa, Etyki i Spraw Senatorskich Senatu ubiegłej kadencji uchwaliła sprawozdanie, o którym mowa w ust. 1, Przewodniczący Komisji Regulaminowej, Etyki i Spraw Senatorskich Senatu następnej kadencji przedstawia to sprawozdanie w terminie 30 dni od dnia złożenia ślubowania przez senatora, którego dotyczy wniosek.

Art. 27.

1. Do postępowania w sprawie wniosku o wyrażenie przez Senat zgody na pociągnięcie senatora do odpowiedzialności za wykroczenia, w sprawie wniosku o wyrażenie przez Senat zgody na pociągnięcie senatora do cywilnej odpowiedzialności sądowej za działalność wchodzącą w zakres sprawowania mandatu, która narusza prawa osób trzecich, a także w sprawie wniosku o wyrażenie przez Senat zgody na zatrzymanie lub aresztowanie senatora przepisy art. 26 stosuje się odpowiednio.
2. Do postępowania w sprawie wniosku o zażądanie przez Senat zawieszenia postępowania karnego wszczętego przed dniem wyboru na senatora przepisy art. 26 ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 27a.

1. Wstępny wniosek o pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej senatora przed Trybunałem Stanu Marszałek Senatu kieruje do Komisji Regulaminowej, Etyki i Spraw Senatorskich. W postępowaniu przed komisją stosuje się przepisy Kodeksu postępowania karnego.
- 2.¹⁾ Przewodniczący Komisji Regulaminowej, Etyki i Spraw Senatorskich przesyła niezwłocznie senatorowi objętemu wnioskiem odpis wstępnego wniosku, informując go o prawie do złożenia pisemnych wyjaśnień w terminie 30 dni od dnia jego otrzymania oraz o innych uprawnieniach przysługujących mu w postępowaniu przed komisją.
3. Komisja, po wstępnym zapoznaniu się ze zgłoszonymi zarzutami oraz wyjaśnieniami i wnioskami senatora objętego zarzutami, określa zakres i sposób przeprowadzenia postępowania dowodowego.
4. Senator objęty wstępnym wnioskiem oraz jego obrońca mogą brać udział w posiedzeniach komisji, na których przeprowadza się postępowanie dowodowe, oraz w czynnościach podejmowanych z upoważnienia komisji.

Art. 27b.

- 1.²⁾ Komisja Regulaminowa, Etyki i Spraw Senatorskich przedstawia Senatowi sprawozdanie z przeprowadzonego postępowania wraz z wnioskiem o pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej senatora lub o umorzenie postępowania w sprawie.

---

¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 uchwały Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 sierpnia 2010 r. w sprawie zmiany Regulaminu Senatu (M.P. Nr 57, poz. 771), która weszła w życie z dniem 5 sierpnia 2010 r.

²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 2 uchwały wymienionej w odnośniku 1.

Wraz ze sprawozdaniem komisja przedstawia Senatowi kandydata na oskarżyciela spośród senatorów.

2. Sprawozdanie i wnioski, o których mowa w ust. 1, doręcza się wszystkim senatorom wraz z informacją o udostępnieniu do wglądu akt sprawy, której dotyczy. Akta te powinny być udostępnione przez okres nie krótszy niż 21 dni przed posiedzeniem Senatu, na którym sprawa ma być rozpatrywana.
3. Senat może zwrócić sprawozdanie Komisji Regulaminowej, Etyki i Spraw Senatorskich w celu uzupełnienia postępowania, określając jednocześnie kierunek i zakres dalszego postępowania komisji.

Art. 27c.

Senat podejmuje uchwałę w sprawie pociągnięcia do odpowiedzialności konstytucyjnej senatora bezwzględną większością głosów, w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów.

Art. 28.

(uchylony).

Dział IV

Pierwsze posiedzenie Senatu

Art. 29.

1. Pierwsze w kadencji posiedzenie Senatu zwołuje Prezydent w terminie określonym w Konstytucji.
2. Kancelaria Senatu zawiadamia senatorów o zarządzeniu Prezydenta w tej sprawie.

Art. 30.

1. Pierwsze posiedzenie Senatu otwiera Prezydent i powołuje na przewodniczącego najstarszego wiekiem senatora (Marszałek Senior). W razie niemożności dokonania tej czynności przez Prezydenta, pierwsze posiedzenie Senatu otwiera Marszałek Senior.
2. W razie przeszkody funkcję przewodniczącego obrad obejmuje kolejny wiekiem senator.
3. Marszałek Senior składa ślubowanie oraz powołuje spośród najmłodszych wiekiem senatorów trzech sekretarzy pierwszego posiedzenia.
4. Marszałek Senior przy pomocy sekretarzy pierwszego posiedzenia odbiera ślubowanie senatorskie oraz przeprowadza wybór Marszałka Senatu.

5. Senatorowie składają ślubowanie w ten sposób, że po odczytaniu roty ślubowania, wywołani przez sekretarza pierwszego posiedzenia, powstawszy wypowiadają słowo "ślubuję". Ślubowanie może być złożone z dodaniem słów "Tak mi dopomóż Bóg".
6. Senator wybrany na Marszałka składa oświadczenie o przyjęciu funkcji Marszałka Senatu, po czym przejmuje od Marszałka Seniora przewodnictwo obrad.

Art. 31.

Marszałek Senatu przeprowadza przy pomocy sekretarzy pierwszego posiedzenia wybór wicemarszałków Senatu oraz sekretarzy Senatu.

Dział V

Funkcjonowanie Senatu

Rozdział 1

Posiedzenia Senatu

Art. 32.

1. Senat obraduje na posiedzeniach.
2. Marszałek Senatu nie później niż na 7 dni przed planowanym posiedzeniem zawiadamia o terminie posiedzenia i projekcie porządku obrad senatorów, Prezydenta, Marszałka Sejmu, Prezesa Rady Ministrów, a o obradach na temat ustawy budżetowej – także Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.
3. W szczególnie uzasadnionych wypadkach Marszałek Senatu może zadecydować o skróceniu terminu, o którym mowa w ust. 2.

Art. 33.

1. Prawo udziału w posiedzeniach Senatu mają osoby wymienione w art. 32 ust. 2 oraz członkowie Prezydium Sejmu, członkowie Rady Ministrów, Prezes Trybunału Konstytucyjnego, Rzecznik Praw Obywatelskich i Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego.
2. Prawo udziału w posiedzeniach Senatu mają również zaproszeni przez Marszałka Senatu goście.
3. Prawo wstępu na salę obrad mają upoważnieni pracownicy Kancelarii Senatu.

Art. 34.

1. Posiedzenia Senatu odbywają się w terminach ustalonych uchwałą Senatu lub przez Marszałka Senatu.
2. Projekt porządku obrad Senatu ustala Marszałek Senatu, przy czym do porządku obrad mogą być wniesione jedynie sprawy znane senatorom z druków rozdanych nie później niż na 3 dni przed posiedzeniem. W wyjątkowych przypadkach może nastąpić, za zgodą Senatu, skrócenie tego terminu.
- 2a. Na wniosek Komisji Spraw Unii Europejskiej Marszałek Senatu włącza do projektu porządku obrad informację Rady Ministrów o sprawie związanej z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej.
3. Komisje i senatorowie mogą zgłaszać do Marszałka Senatu, nie później niż na 10 dni przed posiedzeniem, wnioski w sprawie porządku obrad, a ich nieuwzględnienie wymaga wyjaśnienia przy przedstawianiu Senatowi projektu porządku obrad.

Art. 35.

(uchylony).

Art. 36.

1. Posiedzenia Senatu są jawne.
2. Senat na wniosek Marszałka Senatu lub co najmniej 10 senatorów może uchwalić tajność obrad, jeżeli wymaga tego dobro państwa. Uchwałę w tej sprawie Senat podejmuje bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów.
3. Senat rozstrzyga o tajności obrad na posiedzeniu niejawnym.

Art. 37.

1. Uzyskiwanie informacji o działalności Senatu i jego organów odbywa się zgodnie z przepisami ustawy o dostępie do informacji publicznej i jest realizowane poprzez:
  - 1) wcześniejsze informowanie opinii publicznej o posiedzeniach Senatu,
  - 2) wstęp na posiedzenia Senatu i komisji senackich,
  - 3) udostępnianie druków senackich, protokołów i sprawozdań stenograficznych z posiedzeń Senatu, protokołów i zapisów stenograficznych z posiedzeń komisji senackich, a także innych dokumentów i informacji związanych z działalnością Senatu i jego organów.

2. Udostępnianie dokumentów i innych informacji, o których mowa w ust. 1 pkt 3, odbywa się poprzez zamieszczenie ich w sieci teleinformatycznej. Informacje niezamieszczone w sieci teleinformatycznej udostępniane są na wniosek.
3. Dokumenty i inne informacje, o których mowa w ust. 1 pkt 3, mogą być również udostępniane poprzez wyłożenie, wywieszenie lub zainstalowanie urządzenia umożliwiającego zapoznanie się z nimi w miejscach ogólnie dostępnych.
4. Decyzje w sprawie odmowy udostępnienia informacji publicznej oraz umorzenia postępowania o udostępnienie informacji publicznej wydaje Szef Kancelarii Senatu.
5. Marszałek Senatu określa, w drodze zarządzenia, sposób uzyskiwania informacji publicznej w trybie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, w szczególności miejsce i czas jej uzyskiwania.

Art. 37a.

Zawodowa działalność lobbingowa może być wykonywana na terenie Senatu.

Art. 38.

Informacje o planowanym posiedzeniu Senatu oraz przewidywanym porządku obrad przekazywane są agencjom informacyjnym.

Art. 39.

1. Z przebiegu posiedzenia Senatu sporządza się protokół oraz sprawozdanie stenograficzne, które stanowią jedyne urzędowe stwierdzenie przebiegu obrad.
2. Protokół posiedzenia Senatu obejmuje krótki zapis o przebiegu obrad, a także – w załącznikach – pełne teksty uchwalonych ustaw, podjętych uchwał, przedłożonych sprawozdań i wniosków oraz innych materiałów rozpatrywanych przez Senat.
3. Protokół oraz sprawozdanie stenograficzne, wraz z załącznikami, udostępniane są senatorom w terminie 30 dni po posiedzeniu Senatu. Robocza wersja sprawozdania stenograficznego jest udostępniana senatorom następnego dnia po dniu obrad.
4. Senator oraz każdy uczestnik posiedzenia biorący udział w debacie mogą, nie później niż do dnia rozpoczęcia obrad następnego po udostępnieniu protokołu posiedzenia Senatu, zgłosić zastrzeżenia lub poprawkę do sporządzonego protokołu. O uwzględnieniu poprawki decyduje Marszałek Senatu.
5. Protokół, do którego nie wniesiono zastrzeżeń lub poprawek, uważa się za przyjęty. Przyjęcie protokołu potwierdza podpisem Marszałek Senatu lub przewodniczący obradom

wicemarszałek oraz prowadzący protokół sekretarz posiedzenia. Protokół, opatrzony pieczęcią Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, przechowuje się w archiwum Senatu.

6. Imienne wyniki głosowania przeprowadzonego przy użyciu aparatury elektronicznej oraz wyniki głosowania imiennego przeprowadzonego przy użyciu kart do głosowania są publikowane w sprawozdaniu stenograficznym.
7. Drukowanie sprawozdań stenograficznych zarządza Marszałek Senatu.

Art. 40.

(uchylony).

Art. 41.

(uchylony).

Rozdział 2

Obrady

Art. 42.

1. Obradami Senatu kieruje Marszałek Senatu przy pomocy dwóch, wyznaczonych przez Marszałka, sekretarzy Senatu.
2. Przewodniczący obradom Marszałek Senatu dokonuje wykładni Regulaminu Senatu i decyduje o sposobie stosowania przepisów Regulaminu Senatu w toku obrad.

Art. 43.

1. Marszałek Senatu przedstawia Senatowi do zatwierdzenia projekt porządku obrad.
2. Jeżeli przedstawiony przez Marszałka projekt porządku obrad nie uwzględnia wniosków, o których mowa w art. 34 ust. 3, a są one podtrzymywane przez wnioskodawców, o uwzględnieniu wniosków rozstrzyga Senat.

Art. 44.

1. Marszałek Senatu udziela głosu w sprawach objętych porządkiem obrad.
2. Senatorowie, którzy zamierzają wziąć udział w dyskusji nad określonym punktem porządku obrad, zapisują się do głosu u prowadzącego listę mówców sekretarza Senatu.
  - 2a. Każdy senator może złożyć na piśmie niewyłoszone przemówienie do protokołu. Tekst takiego przemówienia zamieszcza się w sprawozdaniu stenograficznym.
  - 2b. Marszałek Senatu odmawia przyjęcia przemówienia, o którym mowa w ust. 2a, jeżeli:

- 1) nie jest możliwe ustalenie jego treści,
- 2) oczywiste jest, że niemożliwe byłoby wygłoszenie go w czasie, który przysługuje senatorowi w dyskusji.
3. Podpisane wnioski o charakterze legislacyjnym senatorowie składają do zamknięcia dyskusji nad danym punktem porządku obrad.
4. Marszałek Senatu udziela głosu senatorom według kolejności zapisu. Pierwszym przemawiającym jest sprawozdawca, a jeżeli w komisji istniała rozbieżność, kolejnymi przemawiającymi są sprawozdawcy mniejszości komisji.
5. Przed przystąpieniem do dyskusji senatorowie mogą zgłaszać z miejsca trwające nie dłużej niż 1 minutę zapytania do sprawozdawcy w związku z referowanym projektem ustawy, uchwały lub problemem. Na zapytania sprawozdawca udziela odpowiedzi.
6. Senatorowie mogą także zgłaszać z miejsca trwające nie dłużej niż 1 minutę zapytania, związane z omawianym punktem porządku obrad, do obecnych na posiedzeniu osób wymienionych w art. 33 ust. 1 i 2, w sprawach kierowanych przez nie urzędów lub instytucji.
7. Marszałek Senatu może zwrócić uwagę senatorowi, który w swoim wystąpieniu odbiega od przedmiotu obrad, przywołaniem senatora "proszę do rzeczy". Po dwukrotnym przywołaniu senatora "proszę do rzeczy" Marszałek może odebrać przemawiającemu głos.

Art. 45.

Przedmiotem obrad Senatu są w szczególności:

- 1) ustawy uchwalone przez Sejm,
- 2) inicjatywy ustawodawcze Senatu i inne uchwały,
- 2a) informacje Rady Ministrów o udziale Rzeczypospolitej Polskiej w pracach Unii Europejskiej,
- 3) sprawozdania oraz informacje przedstawiane Senatowi przez Trybunał Konstytucyjny, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, Krajową Radę Radiofonii i Telewizji oraz Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Art. 45a.

Senat rozpatruje, po wcześniejszym doręczeniu senatorom, informację Rady Ministrów o udziale Rzeczypospolitej Polskiej w pracach Unii Europejskiej.

Art. 46.

1. Przemówienie sprawozdawcy komisji nie może trwać dłużej niż 20 minut, a przemówienie senatora w dyskusji - dłużej niż 10 minut, chyba że Marszałek Senatu ze względu na wagę przedmiotu obrad dopuści dłuższy czas przemówień.
2. W dyskusji nad daną sprawą senator może zabierać głos tylko dwa razy. Powtórne przemówienie senatora w tej samej sprawie nie może trwać dłużej niż 5 minut.
3. O przedłużeniu czasu przemówienia lub o dodatkowym udzieleniu mówcy głosu decyduje Marszałek.
4. Marszałek może podjąć decyzję o skreśleniu z protokołu wypowiedzi senatora, któremu nie udzielił głosu lub który kontynuował przemówienie po odebraniu mu głosu.

Art. 47.

1. Marszałek Senatu czuwa nad przestrzeganiem w toku obrad Regulaminu Senatu oraz powagi i porządku na sali posiedzeń.
2. Marszałek przywołuje "do porządku" senatora, który zakłóca porządek obrad.
3. Marszałek przywołuje "do porządku z zapisaniem do protokołu" senatora, który dopuścił się ciężkiego naruszenia porządku obrad.
4. Marszałek może podjąć decyzję o wykluczeniu senatora z posiedzenia, jeżeli senator zakłóca porządek obrad, pomimo że na tym samym posiedzeniu został już przywołany "do porządku z zapisaniem do protokołu".
5. W przypadku określonym w ust. 4 Marszałek może zarządzić przerwę w obradach.
6. Od decyzji Marszałka, o której mowa w ust. 3 i 4, senator może odwołać się do Komisji Regulaminowej, Etyki i Spraw Senatorskich. Komisja odwołanie oddala bądź zwraca się do Marszałka o uchylenie decyzji. Marszałek uwzględnia wniosek Komisji albo sprawę przedstawia Senatowi do rozstrzygnięcia.
7. Do czasu rozstrzygnięcia sprawy senator nie bierze udziału w posiedzeniu, na którym zapadła decyzja o wykluczeniu.

Art. 48.

1. Poza porządkiem obrad lub w związku z debatą Marszałek Senatu udziela głosu jedynie w celu zgłoszenia wniosku formalnego, repliki lub sprostowania błędnie zrozumianej lub nieściśle przytoczonej wypowiedzi. Wystąpienie takie nie może trwać dłużej niż 3 minuty.
2. Do wniosków formalnych zalicza się wnioski o:
  - 1) ogłoszenie przerwy lub odroczenie posiedzenia,

- 2) uchwalenie tajności posiedzenia,
  - 3) zamknięcie listy zgłoszonych mówców,
  - 4) odroczenie lub zamknięcie dyskusji,
  - 5) przejście do porządku obrad,
  - 6) odesłanie do komisji,
  - 7) głosowanie bez dyskusji,
  - 8) uzupełnienie lub zmianę projektu porządku obrad albo porządku obrad,
  - 9) zmianę sposobu prowadzenia obrad, dyskusji i przeprowadzenia głosowania,
  - 10) ograniczenie czasu przemówień,
  - 11) stwierdzenie quorum,
  - 12) policzenie głosów.
3. Wniosek formalny powinien zawierać żądanie i zwięzłe uzasadnienie.
  4. O przyjęciu lub odrzuceniu wniosku formalnego Senat rozstrzyga po wysłuchaniu wnioskodawcy i ewentualnie jednego przeciwnika wniosku.

Art. 49.

1. Marszałek Senatu na końcu posiedzenia, po wyczerpaniu porządku obrad udziela głosu senatorom w celu wygłoszenia oświadczeń senatorskich. Przedmiotem oświadczenia mogą być sprawy związane z wykonywaniem mandatu, przy czym nie może ono dotyczyć spraw będących przedmiotem porządku obrad bieżącego posiedzenia Senatu.
2. Oświadczenia senatorskie nie mogą trwać dłużej niż 5 minut. Każdy senator może złożyć na piśmie niewygłoszone oświadczenie do protokołu. Tekst takiego oświadczenia zamieszcza się w sprawozdaniu stenograficznym.
- 2a. Marszałek Senatu odmawia przyjęcia niewygłoszonego oświadczenia, o którym mowa w ust. 2, jeżeli:
  - 1) nie jest możliwe ustalenie jego treści,
  - 2) oczywiste jest, że niemożliwe byłoby wygłoszenie go w czasie, który przysługuje senatorowi.
3. Nad oświadczeniem senatorskim nie przeprowadza się dyskusji.
4. Oświadczenia senatorów, jeżeli zawierają wnioski i uwagi kierowane do członków Rady Ministrów, przedstawicieli organów i instytucji państwowych lub samorządowych, są niezwłocznie przekazywane przez Marszałka Senatu do wskazanych adresatów w celu zajęcia stanowiska.

5. Odpowiedzi udzielane są senatorom w formie pisemnej, w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia przekazania oświadczenia.
6. W przypadku przekroczenia terminu, o którym mowa w ust. 5, albo udzielenia odpowiedzi oczywiście niewystarczającej, przepis art. 8 ust. 1 pkt 13 i 14 stosuje się odpowiednio.

Art. 50.

1. Poza kolejnością mówców Marszałek udziela głosu Prezesowi Rady Ministrów i członkom Rady Ministrów, ilekroć tego zażądata.
2. Poza kolejnością mówców Marszałek udziela głosu również osobom wymienionym w art. 32 ust. 2 i art. 33 ust. 1 oraz może udzielić głosu zaproszonym gościom.

Art. 51.

Poza kolejnością mówców Marszałek może udzielić głosu sprawozdawcy i przewodniczącemu komisji, która opracowywała sprawozdanie.

Art. 52.

1. Sprawozdawca, przedstawiając Senatowi projekt uchwały, omawia zgłoszone wnioski, wyjaśniając skutki wiążące się z ich uchwaleniem oraz istniejące między nimi powiązania lub sprzeczności.
2. Po wyczerpaniu listy mówców Marszałek Senatu zamyka dyskusję. Jeżeli w projektach uchwał komisje przedstawiły odmienne wnioski lub podczas obrad Senatu zostały zgłoszone wnioski, o których mowa w art. 44 ust. 3, Marszałek Senatu zarządza przerwę w celu ustosunkowania się przez właściwe komisje do tych wniosków.
3. Komisje obradują wspólnie. W sprawozdaniu połączonych komisji zamieszcza się zestawienie wniosków zgłoszonych przez komisje, wniosków mniejszości oraz wniosków senatorów zgłoszonych w toku dyskusji.
4. Wnioskodawca może dokonać zmian treści swojego wniosku, jeżeli komisje uznają, że zmiany nie stanowią istotnej modyfikacji treści wniosku.
5. Komisje mogą nadać wnioskowi brzmienie ograniczające jego treść wyłącznie do proponowanej zmiany w przepisie. Jeżeli wnioskodawca jest obecny na posiedzeniu komisji, komisje zapoznają się z jego stanowiskiem.
6. Po przerwie mogą zabrać głos jedynie sprawozdawcy i wnioskodawcy.
7. Do czasu przystąpienia przez Senat do głosowania wnioskodawca może wycofać swój wniosek. Każdy senator może podtrzymać wycofany wniosek, przejmując uprawnienia dotychczasowego wnioskodawcy.

Rozdział 3

Głosowanie

Art. 53.

1. Po zamknięciu dyskusji lub wystąpieniu sprawozdawcy komisji Marszałek Senatu oznajmia, że Senat przystępuje do głosowania. Od tej chwili można zabierać głos tylko w celu zgłoszenia lub uzasadnienia wniosku formalnego o sposobie lub porządku głosowania albo zadania sprawozdawcy pytań o wyjaśnienie treści głosowanej poprawki.
2. Głosowanie odbywa się przy użyciu aparatury elektronicznej rejestrującej indywidualne stanowiska głosujących senatorów i polega na naciśnięciu przycisku aparatury i podniesieniu ręki (głosowanie jawne).
3. Na wniosek Marszałka Senatu lub na wniosek co najmniej 20 senatorów oraz w przypadku awarii aparatury elektronicznej głosowanie odbywa się bez użycia tej aparatury i polega na:
  - 1) podniesieniu ręki przy jednoczesnym zarządzeniu przez Marszałka Senatu obliczenia głosów przez sekretarzy Senatu (głosowanie jawne) albo
  - 2) użyciu kart do głosowania podpisanych imieniem i nazwiskiem senatora (głosowanie imienne).
4. Głosowanie imienne przeprowadza się na wniosek Marszałka Senatu lub na wniosek co najmniej 20 senatorów.
5. Głosowanie imienne odbywa się przy wykorzystaniu przygotowanej w tym celu urny. Senatorowie kolejno, w porządku alfabetycznym, wezwani przez sekretarza Senatu wrzucają swoje karty do urny. Otwarcia urny oraz obliczenia głosów dokonuje trzech wyznaczonych przez Marszałka Senatu sekretarzy Senatu.
6. Głosowanie w sprawach personalnych jest tajne, z wyłączeniem głosowań w sprawie składów komisji senackich oraz odwołania przewodniczącego komisji w przypadku złożenia przez niego Marszałkowi Senatu pisemnej rezygnacji z pełnionej funkcji.
7. Głosowanie tajne odbywa się przy użyciu opieczetowanych kart do głosowania. Przepis ust. 5 stosuje się odpowiednio.
8. Wyniki głosowania ogłasza Marszałek Senatu. Wyniki głosowania imiennego oraz głosowania tajnego Marszałek ogłasza na podstawie protokołu przedstawionego przez sekretarzy Senatu dokonujących obliczenia głosów. Wyniki głosowania są ostateczne i nie mogą być przedmiotem dyskusji.

Art. 54.

1. Porządek głosowania jest następujący:

- 1) głosowanie nad wnioskiem o odrzucenie ustawy,
- 2) głosowanie nad wnioskiem o przyjęcie ustawy bez poprawek,
- 3) głosowanie nad poprawkami do poszczególnych artykułów lub ustępów, według kolejności przepisów ustawy:
  - a) w pierwszej kolejności poddaje się pod głosowanie poprawki, których przyjęcie lub odrzucenie rozstrzyga o innych poprawkach; w przypadku przyjęcia poprawki wykluczającej inne poprawki, poprawek tych nie poddaje się pod głosowanie,
  - b) w przypadku zgłoszenia do tego samego przepisu kilku poprawek, jako pierwszą poddaje się pod głosowanie poprawkę najdalej idącą; o kolejności głosowania rozstrzyga Marszałek po zasięgnięciu opinii sprawozdawcy,
  - c) poprawki pociągające za sobą zmiany w innych przepisach poddaje się pod głosowanie łącznie,
- 4) Marszałek może zarządzić łączne głosowanie nad pewną grupą poprawek, jeżeli nie zgłoszono w tym zakresie wniosku przeciwnego,
- 5) głosowanie za przyjęciem uchwały w całości ze zmianami wynikającymi z przyjętych poprawek, a w przypadku odrzucenia wszystkich poprawek – głosowanie nad wnioskiem o przyjęcie ustawy bez poprawek, jeżeli wniosek taki zostanie zgłoszony.

2. Marszałek może odroczyć głosowanie nad całością uchwały na czas potrzebny do stwierdzenia, czy wskutek przyjętych poprawek nie zachodzą sprzeczności pomiędzy poszczególnymi przepisami.

3. Senat może poddać pod głosowanie uchwałę w całości, łącznie z poprawkami, jeżeli nie zgłoszono w tym zakresie sprzeciwu.

4. Marszałek Senatu nie poddaje pod głosowanie:

- 1) wniosków do uchwały Sejmu, o której mowa w art. 72 ust. 1, wykraczających poza zakres określony w art. 72 ust. 3,
- 2) wniosków do projektu, o którym mowa w art. 85a ust. 3 pkt 1, wykraczających poza zakres określony w art. 85c.

4a. Marszałek Senatu, przed poddaniem pod głosowanie poprawki do ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej, jeśli istnieje wątpliwość co do zakresu poprawki, może zwrócić się do Komisji Spraw Unii Europejskiej o wyrażenie opinii.

5. W razie niepodjęcia uchwały, Senat może przekazać ponownie jej projekt do rozpatrzenia przez właściwe komisje.

Art. 55.

(uchylony).

Art. 56.

Reasumpcja uchwały jest dopuszczalna tylko w trakcie tego samego posiedzenia Senatu i wyłącznie w przypadku ujawnienia oczywistego błędu w uprzednio podjętej uchwale.

Art. 57.

Podjętą przez Senat uchwałę dotyczącą rozpatrywanej ustawy Marszałek Senatu przekazuje Marszałkowi Sejmu.

Dział VI

Komisje i ich członkowie

Art. 58.

1. Pierwsze posiedzenie komisji zwołuje i prowadzi Marszałek Senatu. Na posiedzeniu tym komisja wybiera ze swego składu kandydata na przewodniczącego.
2. Przewodniczący organizuje pracę komisji i jest odpowiedzialny za jej działalność.
3. Komisja wybiera ze swego składu i odwołuje zastępcę przewodniczącego. Za zgodą Prezydium Senatu komisja może wybrać ze swego składu więcej niż jednego zastępcę przewodniczącego. Zastępca przewodniczącego pełni obowiązki przewodniczącego w razie jego nieobecności oraz obowiązki powierzone mu przez przewodniczącego.
4. Sekretarz prowadzi protokół i jest odpowiedzialny za dokumentację komisji.
5. W imieniu komisji dokumenty podpisuje przewodniczący.

Art. 59.

1. Posiedzenia komisji odbywają się w terminach określonych przez samą komisję lub jej przewodniczącego. Na wniosek Marszałka Senatu, Prezydium Senatu lub pisemny wniosek 1/4 ogólnej liczby członków komisji przewodniczący jest obowiązany zwołać posiedzenie w celu rozpatrzenia określonej sprawy.
2. Senatorowie mogą zwracać się do komisji o rozpatrzenie określonych spraw.
3. Posiedzenia komisji są jawne.

4. Komisja, na wniosek Marszałka Senatu, przewodniczącego komisji lub co najmniej 3 członków komisji, może zdecydować o utajnieniu obrad lub odbyciu posiedzenia zamkniętego. Komisja, postanawiając o tajności obrad lub odbyciu posiedzenia zamkniętego, określa osoby, których udział w posiedzeniu jest niezbędny. Przepisy art. 36 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 60.

1. W posiedzeniach komisji mogą uczestniczyć senatorowie niebędący jej członkami. Mogą oni zabierać głos w dyskusji i składać wnioski bez prawa udziału w głosowaniu.
2. W posiedzeniach komisji mogą uczestniczyć posłowie, przedstawiciele Rady Ministrów i organów administracji rządowej, a także wybrani w Rzeczypospolitej Polskiej posłowie do Parlamentu Europejskiego.
- 2a. W posiedzeniach komisji, na których rozpatrywane są ustawy lub projekty ustaw, mogą uczestniczyć podmioty wykonujące zawodową działalność lobbingową. Podmioty te mają prawo, na zasadach określonych przez przewodniczącego komisji, przedstawiać oczekiwany przez nie sposób rozstrzygnięcia.
3. Na żądanie komisji albo przewodniczącego komisji, w sprawach będących przedmiotem jej zakresu działania, przedstawiciele Rady Ministrów, państwowych i samorządowych organów, instytucji, zakładów i przedsiębiorstw, spółek prawa handlowego z udziałem państwowych lub komunalnych osób prawnych oraz organizacji społecznych korzystających z dotacji z budżetu państwa są obowiązani do współpracy z komisją, w szczególności do:
  - 1) przedstawienia informacji, wyjaśnień, opinii w formie pisemnej lub przy wykorzystaniu odpowiedniego nośnika,
  - 2) przekazania materiałów,
  - 3) czynnego udziału w posiedzeniach komisji.
4. Radę Ministrów w pracach komisji reprezentuje upoważniony członek Rady Ministrów, sekretarz stanu, podsekretarz stanu, pełnomocnik rządu lub kierownik urzędu centralnego, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach także inna osoba czynna w danym dziale administracji rządowej dysponująca pisemnym upoważnieniem Prezesa Rady Ministrów. Pozostałe podmioty reprezentuje osoba upoważniona w trybie właściwym dla danego podmiotu do jego reprezentowania na zewnątrz albo – za zgodą przewodniczącego komisji – inna osoba.

5. Przy realizowaniu obowiązku współpracy podmioty wymienione w ust. 3 obowiązane są kierować się terminem wyznaczonym przez przewodniczącego komisji. Przepis art. 49 ust. 6 stosuje się odpowiednio.
6. Przewodniczący komisji mogą zlecać sporządzenie opinii oraz mogą zapraszać do udziału w posiedzeniach ekspertów, przedstawiciele środowisk i organizacji zainteresowanych przedmiotem pracy komisji oraz inne osoby.

Art. 61.

1. Druki senackie oraz inne materiały dotyczące spraw rozpatrywanych na posiedzeniu komisji powinny być doręczone jej członkom nie później niż w dniu poprzedzającym posiedzenie.
2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się:
  - 1) jeżeli posiedzenie komisji zostało zwołane w trakcie obrad Senatu i w związku z tymi obradami,
  - 2) w szczególnych wypadkach, za zgodą komisji.

Art. 62.

1. Uchwały komisji zapadają większością głosów w obecności co najmniej 1/3 jej członków. W głosowaniu innym niż nad wnioskami o odrzucenie, przyjęcie bez poprawek oraz wprowadzenie poprawek do ustawy, projektu ustawy albo projektu uchwały, w przypadku równej liczby głosów decyduje głos przewodniczącego prowadzącego obrady.
2. Komisje mogą odbywać posiedzenia wspólne, którym przewodniczy jeden z przewodniczących tych komisji. Do posiedzeń wspólnych komisji stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące posiedzeń komisji, z zastrzeżeniem ust. 3.
3. W przypadku wspólnych obrad komisji podejmowanie uchwał wymaga obecności co najmniej 1/3 członków każdej z obradujących komisji.
4. Wnioskiem mniejszości komisji jest wniosek, który:
  - 1) był poddany pod głosowanie i uzyskał co najmniej 2 głosy poparcia, albo
  - 2) został wykluczony przez przyjęcie innego wniosku, ale uzyskał poparcie co najmniej 2 senatorów.
5. W trakcie obrad komisji przepisy art. 53 ust. 2-8 i art. 54 – 56 stosuje się odpowiednio. W sprawie odwołania zastępcy przewodniczącego komisji, w przypadku złożenia przez niego przewodniczącemu komisji pisemnej rezygnacji z pełnionej funkcji, przeprowadza się głosowanie jawne.

Art. 63.

1. W sprawach przekazanych komisji do rozpatrzenia przez Senat, Prezydium Senatu lub Marszałka Senatu, komisja przedstawia sprawozdanie.
2. Wnioski nieprzyjęte przez komisję, na żądanie wnioskodawców, zamieszcza się w sprawozdaniu jako wnioski mniejszości.
3. Komisja wybiera ze swojego składu sprawozdawcę, który przedstawia w sposób obiektywny wnioski zawarte w sprawozdaniu komisji. W przypadku gdy sprawozdanie komisji dotyczy ustawy lub projektu ustawy, sprawozdawca informuje o działaniach podejmowanych w trakcie prac komisji przez podmioty wykonujące zawodową działalność lobbingową, wraz ze wskazaniem oczekiwanego przez nie sposobu rozstrzygnięcia oraz stanowiska komisji w tej sprawie.

Art. 64.

Komisje mogą ze swojego składu powoływać podkomisje, określając ich skład oraz zakres działania. Powołanie podkomisji stałej wymaga zgody Marszałka Senatu podjętej po zasięgnięciu opinii Prezydium Senatu.

Art. 65.

Senatorowi, który w swoim wystąpieniu odbiega od przedmiotu obrad komisji, przewodniczący komisji może zwrócić uwagę przywołaniem senatora "proszę do rzeczy". Po dwukrotnym przywołaniu senatora "proszę do rzeczy" przewodniczący komisji może odebrać senatorowi głos.

Art. 66.

1. Z przebiegu posiedzenia komisji sporządza się protokół i zapis stenograficzny.
2. Członek komisji może zgłosić zastrzeżenia do protokołu na najbliższym posiedzeniu komisji po udostępnieniu tego protokołu; o przyjęciu lub odrzuceniu zastrzeżeń decyduje komisja. Protokół, do którego nie wniesiono zastrzeżeń, uważa się za przyjęty. Protokół podpisuje przewodniczący komisji prowadzący obrady.

Art. 67.

Na zakończenie kadencji komisja sporządza sprawozdanie ze swojej działalności.

Dział VII

Postępowanie w sprawie ustaw uchwalonych przez Sejm

Art. 68.

1. Marszałek Senatu kieruje ustawę uchwaloną przez Sejm i przekazaną do Senatu do właściwych komisji senackich.
- 1a. Rozpatrując ustawę wykonującą prawo Unii Europejskiej właściwa komisja może zwrócić się do Komisji Spraw Unii Europejskiej o wyrażenie opinii o ustawie lub jej części.
2. Komisje po rozpatrzeniu ustawy przygotowują w terminie nie dłuższym niż 18 dni, a w przypadku ustawy wniesionej jako projekt pilny oraz ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej – w terminie wyznaczonym przez Marszałka Senatu, projekt uchwały Senatu w sprawie ustawy uchwalonej przez Sejm, w którym proponują:
  - przyjęcie ustawy bez poprawek albo
  - wprowadzenie do jej tekstu poprawek, albo
  - odrzucenie ustawy.
3. Przewodniczący komisji może wystąpić do Marszałka Senatu o przedłużenie terminu określonego w ust. 2.
4. Uchwałę w sprawie ustawy uchwalonej przez Sejm Senat podejmuje w ciągu 30 dni od dnia jej przekazania.

Art. 69.

1. Jeżeli w toku prac nad ustawą uchwaloną przez Sejm, komisja dostrzeże potrzebę wprowadzenia zmian legislacyjnych wykraczających poza materię rozpatrywanej ustawy, to wraz z projektem uchwały, o którym mowa w art. 68 ust. 2, komisja może przedstawić wniosek o podjęcie inicjatywy ustawodawczej wraz z projektem odpowiedniej ustawy.
2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, przedstawiany jest przez sprawozdawcę komisji wraz z projektem uchwały, o którym mowa w art. 68 ust. 2.
3. Po wysłuchaniu wniosku Senat rozstrzyga o przystąpieniu do drugiego czytania projektu ustawy, z wyłączeniem stosowania art. 79 oraz art. 80 ust. 1, 1a, 2 i 4. Drugie czytanie projektu ustawy przeprowadza się na tym samym posiedzeniu, jako odrębny punkt porządku obrad.
4. Niepodjęcie uchwały w sprawie przystąpienia do drugiego czytania oznacza skierowanie projektu ustawy do rozpatrzenia w trybie określonym w dziale IX.

Art. 70.

1. Uchwałę w sprawie ustawy o zmianie Konstytucji Senat podejmuje w ciągu 60 dni od dnia jej przekazania. Podjęcie przez Senat uchwały wymaga bezwzględnej większości głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów.
2. Do postępowania w sprawie ustawy o zmianie Konstytucji nie mają zastosowania art. 32 ust. 3 i art. 34 ust. 2 zdanie drugie.

Art. 71.

1. Uchwałę w sprawie ustawy wniesionej jako projekt pilny Senat podejmuje w ciągu 14 dni od dnia jej przekazania.
2. Do postępowania w sprawie ustawy wniesionej jako projekt pilny nie mają zastosowania art. 16 ust. 3 pkt 1 i 2 oraz terminy określone w art. 32 ust. 2 i art. 34 ust. 2.

Art. 72.

1. Marszałek Senatu kieruje uchwałę Sejmu w sprawie usunięcia niezgodności w ustawie, w rozumieniu art. 122 ust. 4 Konstytucji, do właściwych komisji, w tym do Komisji Ustawodawczej. Komisje obradują wspólnie.
2. Komisje w terminie określonym przez Marszałka Senatu, nie dłuższym jednak niż 14 dni, przygotowują projekt uchwały Senatu w sprawie usunięcia niezgodności w ustawie, w którym proponują:
  - przyjęcie uchwały Sejmu bez poprawek,
  - wprowadzenie do tekstu uchwały Sejmu poprawek.
3. Wnioski zgłaszane przez komisje oraz senatorów do uchwały Sejmu w sprawie usunięcia niezgodności w ustawie mogą obejmować wyłącznie zmiany zmierzające do usunięcia niezgodności ustawy z Konstytucją oraz ich niezbędne konsekwencje.

Dział VIII

Postępowanie w sprawie ustawy budżetowej

Art. 73.

1. Ustawę budżetową Marszałek Senatu kieruje do komisji senackich.
2. Komisje senackie, po rozpatrzeniu właściwych części budżetowych, przekazują swoje opinie Komisji Budżetu i Finansów Publicznych, która na ich podstawie przygotowuje projekt uchwały Senatu, w którym proponuje:

- przyjęcie ustawy bez poprawek albo
  - wprowadzenie poprawek.
3. Nieuwzględnienie przez Komisję Budżetu i Finansów Publicznych opinii, o których mowa w ust. 2, wymaga uzasadnienia.

Art. 74.

Uchwałę w sprawie ustawy budżetowej Senat podejmuje w ciągu 20 dni od dnia jej przekazania.

Art. 75.

W trakcie postępowania nad ustawą budżetową komisje mogą przesłuchiwać upoważnionych przedstawicieli właściwych resortów.

Dział VIIIa

**Postępowanie w sprawach związanych z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej
w Unii Europejskiej**

Rozdział 1

Opiniowanie dokumentów przedkładanych Marszałkowi Senatu

Art. 75a.

1. Marszałek Senatu kieruje do Komisji Spraw Unii Europejskiej dokumenty przedkładane w sprawach związanych z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej.
2. Na wniosek przewodniczącego Komisji Spraw Unii Europejskiej, Marszałek Senatu może skierować dokumenty, o których mowa w ust. 1, do właściwych komisji senackich.

Art. 75b.

1. Komisja Spraw Unii Europejskiej może uchwalić opinię:
  - 1)³⁾ o projekcie aktu ustawodawczego lub innego aktu prawnego Unii Europejskiej,
  - 2) o stanowisku Rzeczypospolitej Polskiej zajmowanym w trakcie przebiegu procedur stanowienia prawa Unii Europejskiej,

---

³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 uchwały Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie zmiany Regulaminu Senatu (M.P. Nr 6, poz. 62), która weszła w życie z dniem 12 stycznia 2011 r.

- 3)³⁾ o stanowisku Rzeczypospolitej Polskiej, jakie Rada Ministrów ma zamiar zająć podczas rozpatrywania projektu aktu ustawodawczego lub innego aktu prawnego w Radzie Unii Europejskiej,
  - 4) o innym przedłożonym dokumencie.
2. W przypadku, o którym mowa w art. 75a ust. 2, Komisja Spraw Unii Europejskiej uchwała opinię na podstawie opinii komisji, do której skierowano dokumenty. Nieuwzględnienie opinii komisji wymaga uzasadnienia.

Art. 75c.

1. Jeżeli organem właściwym do wydania opinii jest Senat, komisja po rozpatrzeniu sprawy składa do Marszałka Senatu, w terminie przez niego wyznaczonym, wniosek o podjęcie inicjatywy uchwałodawczej wraz z projektem opinii Senatu.
2. Marszałek Senatu kieruje projekt opinii Senatu do właściwych komisji, w tym do Komisji Spraw Unii Europejskiej.

Rozdział 2

Przestrzeganie zasady pomocniczości

Art. 75d.

- 1.³⁾ Jeżeli komisja uchwali opinię, w której uzna, iż rozpatrywany projekt aktu ustawodawczego Unii Europejskiej nie jest zgodny z zasadą pomocniczości, składa do Marszałka Senatu wniosek o podjęcie inicjatywy uchwałodawczej wraz z projektem opinii Senatu o niezgodności projektu z zasadą pomocniczości.
2. Marszałek Senatu kieruje projekt opinii Senatu do właściwych komisji, w tym do Komisji Spraw Unii Europejskiej.

Art. 75e.

- 1.³⁾ Projekt uchwały Senatu w sprawie wniesienia do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej skargi w sprawie naruszenia przez akt ustawodawczy Unii Europejskiej zasady pomocniczości, wraz ze skargą, może wnieść komisja.
2. Marszałek Senatu kieruje projekt uchwały, o której mowa w ust. 1, do właściwych komisji, w tym do Komisji Spraw Unii Europejskiej.

Rozdział 3

Wyrażanie sprzeciwu

Art. 75f.

1. Marszałek Senatu kieruje do właściwych komisji, w tym do Komisji Spraw Unii Europejskiej, do rozpatrzenia sprawy, w których Senat może wyrazić sprzeciw na podstawie art. 48 ust. 7 Traktatu o Unii Europejskiej oraz art. 81 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.
2. Komisje po rozpatrzeniu sprawy, w terminie wyznaczonym przez Marszałka Senatu, przedstawiają Senatowi wspólne sprawozdanie, w którym wyrażają swoją opinię.

Art. 75g.

Senat podejmuje uchwałę w sprawie wyrażenia sprzeciwu, o którym mowa w art. 48 ust. 7 Traktatu o Unii Europejskiej oraz art. 81 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów.

Dział IX

Postępowanie w sprawie inicjatyw ustawodawczych Senatu i innych uchwał

Art. 76.

1. Senat podejmuje postępowanie w sprawie inicjatywy ustawodawczej na wniosek komisji lub co najmniej 10 senatorów.
2. O podjęciu postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej Marszałek Senatu zawiadamia Marszałka Sejmu i Prezesa Rady Ministrów.

Art. 77.

1. Wniosek o podjęcie inicjatywy ustawodawczej wraz z projektem ustawy składa się w formie pisemnej do Marszałka Senatu; wnosząc projekt wnioskodawca wskazuje swego przedstawiciela upoważnionego do reprezentowania go w pracach nad tym projektem.
2. Do projektu ustawy dołącza się uzasadnienie, które powinno zawierać:
  - 1) wyjaśnienie celu ustawy,
  - 2) przedstawienie rzeczywistego stanu w dziedzinie, która ma zostać uregulowana,
  - 3) wykazanie różnic pomiędzy dotychczasowym a przewidywanym stanem prawnym,

- 4) przedstawienie oczekiwanych skutków społecznych, gospodarczych, finansowych i prawnych,
  - 5) przedstawienie założeń podstawowych aktów wykonawczych do ustawy,
  - 6) oświadczenie o zgodności projektu ustawy z prawem Unii Europejskiej albo oświadczenie, że przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.
3. Marszałek Senatu może zwrócić się do senatora będącego reprezentantem wnioskodawcy projektu o uzupełnienie treści uzasadnienia, jeżeli nie spełnia ono wymagań określonych w ust. 2.

Art. 78.

1. Rozpatrywanie projektów ustaw odbywa się w trzech czytaniach.
2. Wnioskodawca, do czasu zakończenia drugiego czytania, może wycofać wniesiony przez siebie projekt. Wniosek o podjęcie inicjatywy ustawodawczej złożony przez co najmniej 10 senatorów uważa się za wycofany również wówczas, gdy liczba senatorów popierających wniosek jest mniejsza niż 10.

Art. 78a.⁴⁾

W razie uzasadnionych wątpliwości co do zgodności projektu lub zgłoszonych do niego poprawek z prawem Unii Europejskiej, jego wnioskodawca lub rozpatrujące go komisje żądają przedstawienia informacji w tym zakresie, w terminie przez siebie wyznaczonym, od ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej.

Art. 79.

1. Marszałek Senatu kieruje projekt ustawy do właściwych komisji, w tym do Komisji Ustawodawczej.
2. Komisje, do których skierowany został do rozpatrzenia w pierwszym czytaniu projekt ustawy, obradują nad nim wspólnie. Komisje te mogą zwrócić się do innych komisji o wyrażenie opinii o projekcie lub jego części.
3. W posiedzeniach komisji obowiązany jest uczestniczyć przedstawiciel wnioskodawcy.

---

⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 2 uchwały wymienionej w odnośniku 3.

Art. 80.

1. Pierwsze czytanie przeprowadza się nie wcześniej niż po upływie 14 dni od dnia doręczenia senatorom projektu ustawy. Zawiadomienie o pierwszym posiedzeniu komisji w tej sprawie doręcza się wszystkim senatorom nie później niż na 7 dni przed posiedzeniem.
  - 1a. Pierwsze czytanie projektu ustawy obejmuje:
    - 1) przedstawienie projektu ustawy przez przedstawiciela wnioskodawcy,
    - 2) przeprowadzenie dyskusji oraz zgłaszanie wniosków.
  2. Komisje po rozpatrzeniu projektu ustawy przygotowują, w terminie nie dłuższym niż 2 miesiące od dnia skierowania projektu przez Marszałka Senatu, wspólne sprawozdanie, w którym przedstawiają wniosek o:
    - 1) przyjęcie projektu bez poprawek,
    - 2) przyjęcie projektu z poprawkami w formie tekstu jednolitego projektu,
    - 3) odrzucenie projektu.
  3. (uchylony).⁵⁾
  4. Przewodniczący komisji mogą wystąpić do Marszałka Senatu o przedłużenie terminu określonego w ust. 2.
  5. Na posiedzeniu Senatu sprawozdanie komisji przedstawia wybrany z ich składu senator sprawozdawca.

Art. 81.

1. Drugie czytanie projektu ustawy obejmuje:
  - 1) przedstawienie Senatowi sprawozdania komisji o projekcie ustawy,
  - 2) przeprowadzenie dyskusji oraz zgłaszanie wniosków.
2. Przed przystąpieniem do dyskusji senatorowie mogą zgłaszać trwające nie dłużej niż 1 minutę zapytania do sprawozdawcy w związku z przedstawionym sprawozdaniem oraz do upoważnionego przedstawiciela wnioskodawcy, o którym mowa w art. 77 ust. 1.
3. Drugie czytanie kończy się skierowaniem projektu ustawy do komisji w celu ustosunkowania się do zgłoszonych w toku dyskusji wniosków, z zastrzeżeniem ust. 5.
4. Senat, kierując projekt ustawy do komisji, może wyznaczyć im również termin przedstawienia dodatkowego sprawozdania.

---

⁵⁾ Przez art. 1 pkt 3 uchwały wymienionej w odnośniku 3.

5. Jeżeli w trakcie dyskusji nikt nie złoży wniosku przeciwnego do wniosku przedstawionego przez komisje w sprawozdaniu, Senat przystępuje niezwłocznie do trzeciego czytania.

Art. 82.

1. Trzecie czytanie projektu ustawy obejmuje:
  - 1) przedstawienie Senatowi dodatkowego sprawozdania komisji, jeżeli projekt był skierowany do komisji po drugim czytaniu,
  - 2) głosowanie.
- 2.⁶⁾ W dodatkowym sprawozdaniu komisji zamieszcza się zestawienie wszystkich wniosków zgłoszonych w toku dyskusji. Przepisy art. 52 ust. 4–6 stosuje się odpowiednio.
3. Przed przystąpieniem do głosowania senatorowie mogą zgłaszać trwające nie dłużej niż 1 minutę zapytania do sprawozdawców i wnioskodawców w związku z przedstawionym dodatkowym sprawozdaniem.
4. Wnioskodawca może wycofać swój wniosek zgłoszony w trakcie drugiego czytania; przepis art. 52 ust. 7 stosuje się odpowiednio.
5. Do głosowania nad uchwałą Senatu w sprawie wniesienia inicjatywy ustawodawczej przepisy działu V rozdziału 3 stosuje się odpowiednio, z zastrzeżeniem ust. 6.
6. Porządek głosowania jest następujący:
  - 1) głosowanie nad wnioskiem o odrzucenie projektu,
  - 2) głosowanie nad poprawkami do poszczególnych artykułów lub ustępów, według kolejności przepisów projektu,
  - 3) głosowanie za przyjęciem projektu w całości ze zmianami wynikającymi z przyjętych poprawek.

Art. 83.

- 1.⁷⁾ Uchwałę o wniesieniu inicjatywy ustawodawczej Marszałek Senatu przekazuje Marszałkowi Sejmu.
2. O wniesieniu do Sejmu inicjatywy ustawodawczej Marszałek Senatu zawiadamia Prezesa Rady Ministrów.

---

⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 4 uchwały wymienionej w odnośniku 3.

⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 5 uchwały wymienionej w odnośniku 3.

Art. 84.

1. Projekt uchwały Senatu może być wniesiony przez komisję, senatorów lub senatora, chyba że Regulamin Senatu stanowi inaczej.
2. Marszałek Senatu może zażądać od wnioskodawcy uzasadnienia projektu uchwały.
3. Rozpatrywanie projektów uchwał odbywa się w trzech czytaniach.
4. Do postępowania z projektami uchwał przepisy art. 77 ust. 1, art. 78 ust. 2, art. 79, art. 80 ust. 1, 1a, 2 i 5, art. 81 i art. 82 stosuje się odpowiednio. Marszałek Senatu może zdecydować o skróceniu terminów, o których mowa w art. 80 ust. 1. Sprawozdanie, o którym mowa w art. 80 ust. 2, przygotowywane jest niezwłocznie.
5. Komisje mogą postanowić o łącznym rozpatrzeniu skierowanych do nich projektów uchwał. W takim przypadku we wspólnym sprawozdaniu komisje przedstawiają wniosek o przyjęcie projektów w formie jednego tekstu jednolitego albo wnioski o odrzucenie każdego projektu.
6. Projekt uchwały Senatu uzgodniony ze wszystkimi klubami i kołami senackimi Marszałek Senatu może włączyć do projektu porządku obrad posiedzenia Senatu z pominięciem pierwszego czytania. Projekt przedstawia Senatowi upoważniony przedstawiciel wnioskodawcy wnosząc o jego przyjęcie bez poprawek.

Art. 84a.

(uchylony).

Art. 84b.

(uchylony).

Art. 84c.

(uchylony).

Art. 85.

W trybie przewidzianym dla uchwał Senat może podejmować rezolucje, oświadczenia, apele i opinie.

Dział IXa

Wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego

Art. 85a.

1. Marszałek Senatu kieruje orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego:

- 1) o niezgodności ustawy lub jej części,
  - 2) o zgodności ustawy lub jej części, z którego treści wynika potrzeba dokonania zmian w ustawie,
  - 3) sygnalizujące uchybienia i luki w prawie, których usunięcie jest niezbędne dla zapewnienia spójności systemu prawnego Rzeczypospolitej Polskiej
- do Komisji Ustawodawczej, zlecając jej zbadanie konieczności podjęcia działań ustawodawczych w tym zakresie.

2. Kierując orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego do Komisji, Marszałek Senatu wyznacza jej termin na rozpatrzenie sprawy. Przewodniczący Komisji może wystąpić do Marszałka Senatu o przedłużenie tego terminu.

3. Po rozpatrzeniu sprawy Komisja:

- 1) składa do Marszałka Senatu wnioski o podjęcie inicjatywy ustawodawczej wraz z projektem ustawy wykonującej orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego albo
- 2) informuje Marszałka Senatu o przyczynach niezłożenia wniosku o podjęcie inicjatywy ustawodawczej.

Art. 85b.

Marszałek Senatu może zwrócić się do właściwych organów państwa z wnioskiem o podjęcie współpracy w celu wykonania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

Art. 85c.

Projekt, o którym mowa w art. 85a ust. 3 pkt 1, oraz wnioski o wprowadzenie poprawek do tego projektu mogą obejmować wyłącznie zmiany zmierzające do wykonania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego oraz ich niezbędne konsekwencje.

Art. 85d.⁸⁾

Sprawozdanie, o którym mowa w art. 80 ust. 2, przygotowywane jest w terminie nie dłuższym niż 45 dni.

---

⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 3 uchwały wymienionej w odnośniku 1.

Art. 85e.

O wniesieniu do Sejmu inicjatywy ustawodawczej wykonującej orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego Marszałek Senatu zawiadamia także Prezesa Trybunału Konstytucyjnego.

Art. 85f.

Do postępowania z projektami ustaw wykonujących orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego stosuje się przepisy działu IX, chyba że przepisy niniejszego działu stanowią inaczej.

Dział IXb

Postępowanie w sprawie sprawozdania Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji

Art. 85g.

1. Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z jej działalności wraz z informacją o podstawowych problemach radiofonii i telewizji przesyła się do właściwej komisji, która po jego rozpatrzeniu przedstawia Senatowi projekt uchwały o:
  - 1) przyjęciu sprawozdania; uchwała o przyjęciu sprawozdania może zawierać uwagi i zastrzeżenia,
  - 2) odrzuceniu sprawozdania.
2. Do postępowania w sprawie uchwały, o której mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 81 i art. 82 ust. 1 – 4.
3. Do głosowania nad uchwałą Senatu w sprawie sprawozdania Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji przepisy działu V rozdziału 3 stosuje się odpowiednio, z zastrzeżeniem ust. 4.
4. Porządek głosowania jest następujący:
  - 1) głosowanie nad poprawkami do projektu uchwały, według kolejności przepisów projektu,
  - 2) głosowanie za przyjęciem projektu uchwały w całości ze zmianami wynikającymi z przyjętych poprawek.

Dział X

Postępowanie w sprawie referendum

Art. 86.

Senat podejmuje uchwałę w sprawie wyrażenia zgody na zarządzenie referendum w ciągu 14 dni od dnia przekazania projektu postanowienia Prezydenta o zarządzeniu referendum.

Art. 87.

Marszałek Senatu może zwrócić się do Prezydenta o przedstawienie uzasadnienia do projektu postanowienia o zarządzeniu referendum, zawierającego:

- 1) określenie potrzeby i celu zarządzenia referendum,
- 2) wyjaśnienie treści pytań i wariantów rozwiązań sprawy poddanej pod referendum,
- 3) przedstawienie oczekiwanych skutków społecznych, gospodarczych, finansowych i prawnych rozwiązań sprawy poddanej pod referendum.

Art. 88.

1. Marszałek Senatu kieruje projekt postanowienia, o którym mowa w art. 86, do właściwych komisji senackich.
2. Komisje po rozpatrzeniu projektu postanowienia Prezydenta przedstawiają Senatowi opinię w tej sprawie.

Art. 89.

Senat podejmuje uchwałę, o której mowa w art. 86, bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów.

Art. 90.

1. Senat może podjąć uchwałę w sprawie wniosku o przeprowadzenie referendum.
2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, z wyjątkiem wniosku o przeprowadzenie referendum zatwierdzającego zmianę Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, powinien określać propozycje pytań lub warianty rozwiązań w sprawie poddanej pod referendum.
3. Do postępowania w sprawie uchwały, o której mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio art. 84.
4. Uchwałę Senatu w sprawie wniosku o przeprowadzenie referendum Marszałek Senatu przekazuje Marszałkowi Sejmu.

5. O uchwale Senatu w sprawie wniosku o przeprowadzenie referendum Marszałek Senatu zawiadamia Prezydenta oraz Prezesa Rady Ministrów.

Dział Xa

Rozpatrywanie petycji

Art. 90a.

Marszałek Senatu kieruje petycją niezwłocznie po otrzymaniu do Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji.

Art. 90b.

1. Przewodniczący Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji kieruje petycją do rozpatrzenia na posiedzeniu Komisji albo przekazuje właściwemu organowi władzy publicznej, jeżeli uzna, że jej przedmiot nie mieści się w zakresie kompetencji Senatu. O przekazaniu petycji Przewodniczący informuje Marszałka Senatu i członków Komisji.
2. Na żądanie członka Komisji, petycja, którą Przewodniczący przekazał właściwemu organowi władzy publicznej, jest rozpatrywana na posiedzeniu Komisji.

Art. 90c.

Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji może zwrócić się do innej komisji o wyrażenie opinii o rozpatrywanej petycji.

Art. 90d.

1. Po rozpatrzeniu petycji Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji:
  - 1) składa do Marszałka Senatu wnioski o podjęcie inicjatywy ustawodawczej (uchwałodawczej) wraz z projektem ustawy (uchwały), lub
  - 2) upoważnia jednego z członków Komisji do złożenia określonego wniosku o charakterze legislacyjnym w czasie dyskusji nad danym punktem porządku obrad Senatu, lub
  - 3) przedstawia Marszałkowi Senatu opinię w sprawie celowości skorzystania przez Senat lub jego organ z uprawnień określonych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, ustawie lub Regulaminie Senatu.
2. Po rozpatrzeniu petycji Komisja może także nie podjąć działań, o których mowa w ust. 1, o czym informuje Marszałka Senatu wskazując przyczyny.

Art. 90e.

Przewodniczący Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji zawiadamia wnoszącego petycję o jej przekazaniu właściwemu organowi władzy publicznej, działaniach podjętych na podstawie art. 90d ust. 1 lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Art. 90f.

Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji składa corocznie Senatowi sprawozdanie z rozpatrzonych petycji.

Art. 90g.

1. Petycje nierozpatrzone przed upływem kadencji Senatu podlegają rozpatrzeniu przez Komisję Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu następnej kadencji zgodnie z przepisami art. 90b-90e.
2. Komisja decyduje także o ponownym złożeniu wniosku o podjęcie inicjatywy ustawodawczej (uchwałodawczej), o którym mowa w art. 90d ust. 1 pkt 1, jeżeli w ubiegłej kadencji Senatu postępowanie w sprawie tej inicjatywy ustawodawczej (uchwałodawczej) nie zostało zakończone.

Dział XI

Wybór oraz wyrażenie zgody na powołanie i odwołanie organów państwowych

Art. 91.

1. Senat podejmuje uchwałę w sprawie wyrażenia zgody:
  - 1) na powołanie Rzecznika Praw Obywatelskich w ciągu miesiąca od dnia przekazania Senatowi odpowiedniej uchwały Sejmu,
  - 2) na powołanie i odwołanie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli oraz Rzecznika Praw Dziecka w ciągu miesiąca od dnia przekazania Senatowi odpowiedniej uchwały Sejmu,
  - 3) na powołanie i odwołanie Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej.
2. Senat przed podjęciem uchwał, o których mowa w ust. 1, może wezwać kandydata na stanowisko albo osobę zajmującą stanowisko do złożenia wyjaśnień i udzielenia odpowiedzi na pytania senatorów.

3. Uchwały Senatu w sprawach określonych w ust. 1 Marszałek Senatu przekazuje Marszałkowi Sejmu.

Art. 92.

1. Senat wybiera i odwołuje:
  - 1) dwóch senatorów do składu Krajowej Rady Sądownictwa,
  - 2) (uchylony),⁹⁾
  - 3) dwóch senatorów do składu Krajowej Rady Prokuratury.
2. Senat powołuje i odwołuje:
  - 1) członka Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji,
  - 2) trzech członków Rady Polityki Pieniężnej,
  - 3)¹⁰⁾ dwóch członków Rady Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.
3. Uchwały w sprawach określonych w ust. 1 i 2 Senat podejmuje bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów.

Art. 93.

- 1.¹¹⁾ Wniosek w sprawie wyboru lub powołania poszczególnych osób na stanowiska państwowe określone w art. 92 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 i 2 zgłosić może grupa co najmniej 7 senatorów.
2. Senator może udzielić poparcia co najwyżej dwóm kandydatom do każdego z organów, o których mowa w art. 92 ust. 1, jednemu kandydatowi do Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji oraz trzem kandydatom do Rady Polityki Pieniężnej.
3. Do wniosku dołącza się dane o kandydacie, jego zgodę na kandydowanie oraz uzasadnienie uwzględniające w szczególności kryteria wynikające z odpowiednich ustaw.

Art. 94.

1. Wnioski, o których mowa w art. 93, składa się do Marszałka Senatu.
2. Marszałek Senatu ustala i podaje do wiadomości senatorów początek i koniec terminu na składanie wniosków tak, aby okres składania wniosków był nie krótszy niż 14 dni i aby wnioski były składane nie później niż 30 dni:

---

⁹⁾ Przez art. 1 pkt 4 lit. a uchwały wymienionej w odnośniku 1.

¹⁰⁾ Dodany przez art. 1 pkt 4 lit. b uchwały wymienionej w odnośniku 1.

¹¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 5 uchwały wymienionej w odnośniku 1.

- 1)¹²⁾ przed upływem kadencji organów lub członków organów, o których mowa w art. 92 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 i 2,
  - 2) od dnia odwołania, wygaśnięcia mandatu lub stwierdzenia wygaśnięcia mandatu,
  - 3) od dnia rozpoczęcia pierwszego posiedzenia Senatu – w stosunku do kandydatów na członków Krajowej Rady Sądownictwa i Krajowej Rady Prokuratury.
3. Marszałek Senatu kieruje wnioski do właściwych komisji w celu zaopiniowania.
  4. Komisje przedstawiają Senatowi listę prawidłowo zgłoszonych kandydatur oraz opinie sformułowane w oparciu o przeprowadzone przesłuchania kandydatów.

Art. 95.

1. Senat, przed podjęciem uchwał w sprawie wyboru lub powołania osób na stanowiska państwowe określone w art. 92 ust. 1 i 2, może wezwać kandydatów na stanowiska do złożenia wyjaśnień i udzielenia odpowiedzi na pytania senatorów.
2. Jeżeli w głosowaniu żaden z kandydatów nie uzyska wymaganej większości głosów, przeprowadza się kolejne tury głosowania z wyłączeniem kandydata, który w danej turze uzyskał najmniejszą liczbę głosów. Przy równej liczbie głosów o wyłączeniu decyduje losowanie.
- 3.¹³⁾ Jeżeli w głosowaniu nie dokonano wyboru lub powołania wymaganej liczby członków organów państwowych, o których mowa w art. 92 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 i 2, senatorom przysługuje prawo ponownego zgłaszania kandydatur w terminie 7 dni od daty głosowania. Art. 93 i 94 ust. 1, 3 i 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 95a.¹⁴⁾

1. Marszałek Senatu zwraca się do właściwej komisji o zaopiniowanie kandydatów na członków Rady Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, przedstawionych przez zgromadzenie elektorów. Komisja przedstawia Senatowi opinie sformułowane w oparciu o przeprowadzone przesłuchania kandydatów.
2. Marszałek Senatu informuje przewodniczącego zgromadzenia elektorów o niepowołaniu wymaganej liczby członków Rady.

---

¹²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 6 uchwały wymienionej w odnośniku 1.

¹³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 uchwały wymienionej w odnośniku 1.

¹⁴⁾ Dodany przez art. 1 pkt 8 uchwały wymienionej w odnośniku 1.

3. W przypadku nieprzedstawienia w terminie przez zgromadzenie elektorów wymaganej liczby kandydatów na członków Rady albo ustania członkostwa w Radzie przed upływem kadencji, Senat powołuje członków Rady z odpowiednim zastosowaniem art. 93-95.

Art. 96.

1. Odwołanie członków organu państwowego, o którym mowa w art. 92 ust. 1 pkt 1 i 3, może nastąpić na złożony do Marszałka wniosek grupy co najmniej 7 senatorów. Do wniosku dołącza się uzasadnienie.
- 2.¹⁵⁾ Odwołanie członków organów państwowych, o których mowa w art. 92 ust. 2, następuje wyłącznie w przypadkach określonych w odpowiednich ustawach. Marszałek Senatu przedstawia Senatowi projekt uchwały w tej sprawie.
3. Do postępowania w sprawie wniosku, o którym mowa w ust. 1, oraz w sprawie projektu uchwały, o którym mowa w ust. 2, przepisy art. 94 ust. 3 i 4 oraz art. 95 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

Dział XII

Kancelaria Senatu

Art. 97.

Kancelaria Senatu wykonuje zadania organizacyjno-techniczne związane z działalnością Senatu i jego organów oraz udziela pomocy senatorom w wykonywaniu mandatu senatorskiego.

Art. 98.

Do zakresu działania Kancelarii Senatu należy w szczególności:

- 1) przygotowywanie i przedstawianie Marszałkowi Senatu oraz Prezydium Senatu wniosków, opinii i uwag w sprawach będących przedmiotem prac Senatu i jego organów, dbanie o zachowanie terminów i porządku obrad Senatu i komisji senackich oraz o stosowanie Regulaminu Senatu,
- 2) gromadzenie i udostępnianie materiałów dla senatorów, przygotowywanie oraz przedstawianie właściwym organom Senatu opracowań i materiałów wspomagających działalność Senatu i jego organów, inicjowanie takich opracowań i materiałów oraz koordynowanie prac ekspertów senackich,

---

¹⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 9 uchwały wymienionej w odnośniku 1.

- 3) wykonywanie czynności związanych z realizacją prawa obywateli do uzyskiwania informacji o działalności Senatu i jego organów,
- 4) zapewnienie organizacyjnych oraz technicznych warunków działania Senatu i jego organów,
- 5) zapewnienie techniczno-organizacyjnych i finansowych warunków działalności biur senatorskich lub innych jednostek organizacyjnych do obsługi terenowej senatorów,
- 6) przygotowanie projektu budżetu Kancelarii Senatu i sporządzanie sprawozdań z jego wykonania.

Art. 99.

1. Kancelarią Senatu kieruje Szef Kancelarii Senatu.
2. Szef Kancelarii Senatu jest zwierzchnikiem służbowym wszystkich pracowników Kancelarii Senatu.

Art. 100.

Organizację Kancelarii Senatu określa statut Kancelarii Senatu, nadawany na wniosek Szefa Kancelarii Senatu w trybie art. 8 ust. 1 pkt 18.

Dział XIII

Przepisy końcowe

Art. 101.

Zmiana niniejszej uchwały może nastąpić na wniosek Marszałka Senatu, Prezydium Senatu, Komisji Regulaminowej, Etyki i Spraw Senatorskich lub co najmniej 10 senatorów.

Art. 102.

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski".

Art. 103.

Traci moc uchwała Senatu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 4 lipca 1989 r. w sprawie organów Senatu (M. P. Nr 22, poz. 161 i Nr 26, poz. 206 oraz z 1990 r. Nr 27, poz. 216).

Załącznik
do uchwały Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
z dnia 23 listopada 1990 r. – Regulamin Senatu

Przedmiotowy zakres działania komisji senackich

Przedmiotem działania komisji są w szczególności sprawy:

- 1) Komisji Budżetu i Finansów Publicznych – system finansowy państwa (w tym polityka pieniężna, dochody i wydatki budżetu państwa, fundusze celowe, kontrola skarbową), rachunkowość, prawo dewizowe, funkcjonowanie rynku finansowego (w tym bankowość, ubezpieczenia, fundusze inwestycyjne, papiery wartościowe);
- 2) Komisji Gospodarki Narodowej – bieżąca i perspektywiczna polityka gospodarcza państwa, zasady kształtowania stosunków własnościowych i przekształcenia własnościowe, restrukturyzacja gospodarki, sprawy Skarbu Państwa, działalność przedsiębiorstw państwowych, działania antymonopolistyczne, gospodarka przestrzenna i mieszkaniowa, budownictwo, transport, łączność, informatyzacja i gospodarka morską, górnictwo i energetyka, turystyka, stosunki gospodarcze z zagranicą;
- 3) Komisji Kultury i Środków Przekazu – kultura i sztuka, rozwój twórczości, upowszechnianie kultury, ochrona dziedzictwa kulturowego, współpraca kulturalna z zagranicą, organizacja instytucji kulturalnych, polityka informacyjna państwa, etyka mediów;
- 4) Komisji Nauki, Edukacji i Sportu – organizacja i rozwój badań naukowych, system kształcenia i wychowania, system doskonalenia zawodowego nauczycieli i kadry naukowej, sprawy dzieci i młodzieży, poradnictwo zawodowe dla młodzieży oraz przygotowanie absolwentów szkół średnich i wyższych do zatrudnienia, kultura fizyczna i sport, organizacja instytucji naukowych i oświatowych, współpraca naukowa z zagranicą;
- 5) Komisji Obrony Narodowej – obronność i bezpieczeństwo państwa, przemysł zbrojeniowy, działalność i funkcjonowanie sił zbrojnych;
- 6) Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji – prawa i wolności obywatelskie i ich instytucjonalne gwarancje, sprawy związane z funkcjonowaniem wymiaru sprawiedliwości i bezpieczeństwa publicznego, przestrzeganie prawa, przestrzeganie praw człowieka, instytucje społeczeństwa obywatelskiego i organizacje pozarządowe, rozpatrywanie petycji kierowanych do Senatu i jego organów;

- 7) Komisji Regulaminowej, Etyki i Spraw Senatorskich – rozpatrywanie wniosków dotyczących immunitetu parlamentarnego, czynności związane z wnioskiem o pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej senatora przed Trybunałem Stanu, warunki wykonywania mandatu senatorskiego, wygaśnięcie mandatu, rozpatrywanie zarzutów niewykonywania przez senatora obowiązków senatorskich oraz zachowania nieodpowiadającego godności senatora oraz innych spraw z zakresu etyki senatorskiej, analizowanie oświadczeń senatorów o stanie majątkowym i przedstawianie wyników analizy Prezydium Senatu, działalność biur senatorskich, wyrażanie opinii w sprawach określonych w Regulaminie Senatu dotyczących w szczególności wykładni i stosowania Regulaminu, dokonywanie analiz skarg i wniosków kierowanych do Senatu i jego organów oraz rozpatrywanie spraw wynikających z funkcjonowania Kancelarii Senatu;
- 8) Komisji Rodziny i Polityki Społecznej – prawna ochrona rodziny oraz problemy ekonomiczne, mieszkaniowe i wychowawczo-kulturowe rodziny, polityka socjalna państwa, prawo pracy, polityka zatrudnienia i walka z bezrobociem, system ubezpieczeń społecznych, ochrona pracowników, w tym bezpieczeństwo i higiena pracy, problemy osób niepełnosprawnych;
- 9) Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi – produkcja rolnicza, przetwórstwo artykułów rolnych, rynek rolny, restrukturyzacja oraz modernizacja rolnictwa i jego otoczenia, wielofunkcyjny rozwój wsi, infrastruktura terenów wiejskich, problemy finansowe rolnictwa oraz przemysłu przetwórczego i przemysłu pracującego na rzecz rolnictwa, handel zagraniczny artykułami rolnymi i żywnościowymi, kształtowanie własności rolniczej, problemy socjalne ludności rolniczej, organizacje i instytucje rolnicze, kreowanie rynku na nowe produkty i usługi rolnictwa;
- 10) Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej – organizacja i funkcjonowanie struktur samorządu terytorialnego, rozwój regionalny, finanse samorządu terytorialnego, gospodarka mieniem komunalnym, funkcjonowanie organów administracji państwowej, stosunki Państwa z kościołami i związkami wyznaniowymi, zachowanie i rozwój tożsamości kulturowej mniejszości narodowych, etnicznych i językowych oraz ochrona ich praw;
- 11) Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą – więzi z krajem, Polaków i osób polskiego pochodzenia zamieszkałych za granicą i ich sytuacja prawna, inicjowanie i koordynacja współpracy środowisk polonijnych, ochrona dziedzictwa polskiej kultury i historii za granicą oraz opiniowanie dla Prezydium Senatu planu

i wykonania zadań zleconych przez Prezydium Senatu w zakresie opieki nad Polonią i Polakami za granicą;

- 12) Komisji Spraw Unii Europejskiej – funkcjonowanie Unii Europejskiej oraz członkostwo w niej Rzeczypospolitej Polskiej, opiniowanie dokumentów przedkładanych Marszałkowi Senatu w sprawach związanych z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej, rozpatrywanie inicjatyw uchwałodawczych Senatu w sprawach związanych z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej, zajmowanie stanowisk i wyrażanie opinii na temat projektów umów międzynarodowych, których stroną mają być Unia Europejska, Europejska Wspólnota Energii Atomowej lub ich państwa członkowskie, oraz planów pracy Rady Unii Europejskiej, rocznych planów legislacyjnych Komisji Europejskiej, rozpatrywanie informacji i innych dokumentów przedkładanych przez Radę Ministrów oraz organy Unii Europejskiej;
- 13) Komisji Spraw Zagranicznych – polityka zagraniczna państwa, kontakty międzyparlamentarne i międzynarodowe stosunki gospodarcze;
- 14) Komisji Środowiska – ochrona i kształtowanie środowiska, ochrona zasobów naturalnych, gospodarka wodna, geologia, leśnictwo i gospodarka leśna, łowiectwo, edukacja ekologiczna, gospodarka finansowa państwa w zakresie ochrony środowiska, atomistyka i ochrona radiologiczna, współpraca z zagranicą w zakresie ekologii;
- 15) Komisji Ustawodawczej – ogólna problematyka legislacyjna i spójności prawa, rozpatrywanie zmian Konstytucji, regulacji kodeksowych, inicjatyw ustawodawczych i uchwałodawczych Senatu, analiza orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego i podejmowanie działań ustawodawczych mających na celu wykonanie wyroków Trybunału Konstytucyjnego;
- 16) Komisji Zdrowia – promocja zdrowia, profilaktyka, system organizacji ochrony zdrowia, bezpieczeństwo zdrowotne i współpraca z zagranicą w zakresie zdrowia.

Skorowidz

A

Apele Senatu art. 85

Archiwum Senatu art. 39 ust. 5

B

Błąd w uchwale *zob. Reasumpcja*

Budżet Kancelarii Senatu art. 8 ust. 1 pkt 17, art. 98 pkt 6

Budżet państwa *zob. Ustawa budżetowa*

C

Czas

- przemówienia art. 46 ust. 1-3, art. 48 ust. 2 pkt 10
- przemówienia senatora art. 46 ust. 1 i 2
- przemówienia sprawozdawcy art. 46 ust. 1
- przemówienia drugi raz w dyskusji art. 46 ust. 2
- repliki art. 48 ust. 1
- sprostowania art. 48 ust. 1
- wniosku formalnego art. 48 ust. 1
- zapytania art. 44 ust. 5 i 6, art. 81 ust. 2, art. 82 ust. 3
- przedłużenie art. 46 ust. 3
- dopuszczenie przez Marszałka Senatu dłuższego czasu przemówień art. 46 ust. 1
- wniosek o ograniczenie czasu przemówień art. 48 ust. 2 pkt 10

Członkowie komisji art. 13 ust. 2, art. 14 ust. 1, art. 20, art. 61 ust. 1

Członek Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji *zob. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Powoływanie i odwoływanie oraz wybór organów państwa*

Członkowie Krajowej Rady Sądownictwa *zob. Powoływanie i odwoływanie oraz wybór organów państwa*

Członkowie Krajowej Rady Prokuratury *zob. Powoływanie i odwoływanie oraz wybór organów państwa*

Członkowie Rady Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu *zob. Powoływanie i odwoływanie oraz wybór organów państwa*

Członkowie Prezydium Sejmu art. 33 ust. 1

Członkowie Rady Ministrów art. 20 ust. 4, art. 33 ust. 1, art. 49 ust. 4, art. 50 ust. 1, art. 60 ust. 2-5

zob. też Prezes Rady Ministrów

Członkowie Rady Polityki Pieniężnej *zob. Powoływanie i odwoływanie oraz wybór organów państwa*

Czytania projektu

- pierwsze czytanie projektu ustawy art. 79 ust. 2 i 3, art. 80 ust. 1-4
- drugie czytanie projektu ustawy art. 80 ust. 5, art. 81 ust. 1-4
- trzecie czytanie projektu ustawy art. 81 ust. 5, art. 82
- uchwały art. 84 ust. 3-6
- rezolucji, oświadczenia, apelu, opinii art. 85

zob. też Inicjatywa ustawodawcza Senatu

D

Dieta senatorska art. 22 ust. 5 i 6, art. 23, art. 25a ust. 2-4

- obniżenie art. 22 ust. 5 i 6, art. 25a ust. 2-4
- utrata art. 25a ust. 2 i 4
- zawieszenie art. 23

zob. też Nieobecność senatora, Uposażenie senatorskie

Doradztwo na rzecz Senatu art. 9 pkt 3

zob. też. Eksperci

Dostęp do informacji publicznej art. 37

Dyskusja (debata) art. 16 ust. 3 pkt 4, art. 24 ust. 4, art. 44 ust. 2, 3 i 5, art. 46 ust. 1 i 2, art. 48 ust. 1 i ust. 2 pkt 4, 7, 9 i 10, art. 49 ust. 3, art. 52 ust. 2 i 3, art. 53 ust. 1 i 8, art. 60 ust. 1, art. 81 ust. 1 pkt 2, ust 2, 3 i 5, art. 82 ust 2

- ograniczenia art. 24 ust. 4, art. 49 ust. 3, art. 53 ust. 8
- wnioski formalne dotyczące dyskusji art. 48 ust. 2 pkt 4, 7, 9 i 10

zob. też Udzielanie głosu

E

Eksperci art. 9 pkt 3, art. 60 ust. 6, art. 98 pkt 2

zob. też Doradztwo na rzecz Senatu

G

Głosowanie art. 3, art. 6 i 7, art. 17 ust. 2, art. 19 ust. 3, art. 20 ust. 2, art. 22 ust. 1 i ust. 5 pkt 1, art. 27c, art. 39 ust. 6, art. 48 ust. 2 pkt 7 i 9, art. 52 ust. 7, art. 53-56, art. 60 ust. 1, art. 62 ust. 1, 4 i 5, art. 75g, art. 82 ust. 1 pkt 2, ust. 3, 5 i 6, art. 85g ust. 3 i 4, art. 95 ust. 2 i 3

- imienne art. 39 ust. 6, art. 53 ust. 3 pkt 2 i ust. 4, 5 i 8
- jawne art. 53 ust. 2 i ust. 3 pkt 1, art. 62 ust. 5
- tajne art. 6 ust. 1 i 3, art. 7, art. 53 ust. 6 i 7
- w sprawach personalnych art. 53 ust. 6
- kolejność głosowania art. 54 ust. 1, art. 82 ust. 6
- reasumpcja głosowania art. 56
- wnioski formalne dotyczące głosowania art. 48 ust. 2 pkt 7 i 9

zob. też Quorum, Większość

Goście art. 33 ust. 2, art. 50 ust. 2, art. 60 ust. 6

- zaproszeni przez Marszałka Senatu art. 33 ust. 2, art. 50 ust. 2
- zaproszeni przez przewodniczącego komisji art. 60 ust. 6

I

Immunitet senatora art. 26 i 27

Informacja publiczna art. 37

Informacje art. 34 ust. 2a, art. 45 pkt 2a i 3, art. 45a, art. 60 ust. 3 pkt 1

- Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji art. 45 pkt 3, art. 85g
- Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego art. 45 pkt 3
- Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu art. 45 pkt 3
- Rady Ministrów o udziale Rzeczypospolitej Polskiej w pracach Unii Europejskiej art. 34 ust. 2a, art. 45 pkt 2a, art. 45a
- Rzecznika Praw Dziecka art. 45 pkt 3
- Rzecznika Praw Obywatelskich art. 45 pkt 3
- Trybunału Konstytucyjnego art. 45 pkt 3
- udzielanie informacji na żądanie komisji albo przewodniczącego komisji art. 60 ust. 3 pkt 1

Inicjatywa ustawodawcza Senatu art. 13 ust. 4, art. 16 ust. 3 pkt 3, art. 45 pkt 2, art. 69, art. 76-83, art. 85a-85f

- podjęcie postępowania w sprawie art. 76
- projekt ustawy art. 77
- tryb uchwalania art. 78-82
- uchwała Senatu o wniesieniu inicjatywy ustawodawczej art. 83, art. 85e

zob. też Czytania projektu

J

Jawność posiedzeń art. 36 ust. 1-3, art. 59 ust. 3

- komisji art. 59 ust. 3
- Senatu art. 36 ust. 1
- wyłączenie jawności art. 36 ust. 2 i 3, art. 59 ust. 4

zob. też Prawo obywatela do informacji, Tajność obrad (posiedzenia)

K

Kancelaria Senatu art. 8 ust. 1 pkt 17 i 18, art. 19 ust. 5, art. 29 ust. 2, art. 33 ust. 3, art. 97-100

- pracownicy art. 33 ust. 3, art. 99 ust. 2
- statut art. 8 ust. 1 pkt 18, art. 100
- zadania art. 19 ust. 5, art. 29 ust. 2, art. 97 i 98

zob. też Budżet Kancelarii Senatu, Szef Kancelarii Senatu

Kary porządkowe art. 22 ust. 3, 5, 6 i 7, art. 24, 25 i 25a, art. 44 ust. 7, art. 46 ust. 4, art. 47

- katalog kar art. 22 ust. 5, art. 24 ust. 2, art. 25 ust. 2, art. 25a ust.2, art. 47 ust. 2-4
- odebranie głosu art. 44 ust. 7, art. 65
- odwołanie art. 22 ust. 7, art. 24 ust. 4 i 5, art. 25 ust. 3, art. 25a ust. 4, art. 47 ust. 6
- skreślenie z protokołu art. 46 ust. 4

Klub senacki art. 16 ust. 1, 2 i 4, art. 21 ust. 1, 2, 4, 5 i 7

Koło senackie art. 16 ust. 1, art. 21 ust. 1, 3-5 i 7

Komisje Senatu art. 4 pkt 4, art. 8 ust. 1 pkt 10, art. 9 pkt 2, art. 12-15, art. 19 ust. 2, 6 i 7, art. 20, art. 22 ust. 2-3, ust. 5 pkt 2 i ust. 6, art. 34 ust. 3, art. 37 ust. 1 pkt 2 i 3, art. 44 ust. 4, art. 46 ust. 1, art. 48 ust. 2 pkt 6, art. 51, art. 52 ust. 2-5, art. 53 ust. 1 i 6, art. 54

ust. 5, art. 58-67, art. 68 ust. 1-3, art. 69 ust. 1 i 2, art. 72 i 73, art. 75, art. 75a-75f, art. 76 ust. 1, art. 79 i 80, art. 81 ust. 1 pkt 1 i ust. 3-5, art. 82 ust. 1 pkt 1 i ust. 2, art. 84 ust. 1, 4 i 5, art. 88, art. 94 ust. 3 i 4, art. 98 pkt 1, załącznik

- regulamin działania art. 12 ust. 4
- rodzaje art. 13 ust. 1, art. 15 ust. 1
- uprawnienia Marszałka Senatu wobec komisji art. 8 ust. 1 pkt 9 i 10, art. 12 ust. 1, art. 14 ust. 4, art. 58 ust. 1, art. 59 ust. 1 i 4
- uprawnienia Prezydium Senatu wobec komisji art. 9 pkt 2, art. 14 ust. 4
- wybory składu komisji art. 13 ust. 2, art. 14 ust. 1 i 3, art. 20, art. 53 ust. 6
- powoływanie i odwoływanie przewodniczących komisji art. 13 ust. 2, art. 14 ust. 2-4, art. 53 ust. 6, art. 58 ust. 1
- wniosek o odesłanie do komisji art. 48 ust. 2 pkt 6
- opinie art. 8 ust. 1 pkt 17-19, art. 9 pkt 1, art. 18 ust. 3, art. 22 ust. 7, art. 24 ust. 1, art. 54 ust. 4a, art. 68 ust. 1a, art. 73 ust. 2 i 3, art. 75b, art. 75d, art. 75f, art. 88 ust. 2
- podkomisje art. 64
- prawo żądania informacji i wyjaśnień art. 60 ust. 3 i 5
- protokół z posiedzenia art. 37 ust. 1 pkt 3, art. 58 ust. 4, art. 66
- przedmiotowy zakres działania art. 15 ust. 2, załącznik

zob. też Członkowie komisji, Komisja Budżetu i Finansów Publicznych, Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji, Komisja Regulaminowa, Etyki i Spraw Senatorskich, Komisja Spraw Unii Europejskiej, Komisja Ustawodawcza, Mniejszość komisji, Posiedzenia komisji, Posiedzenia przewodniczących komisji, Przewodniczący komisji, Sprawozdanie komisji, Zapis stenograficzny z posiedzenia komisji

Komisja Budżetu i Finansów Publicznych art. 15 ust. 1 pkt 1, art. 73 ust. 2 i 3

Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji art. 15 ust. 1 pkt 6, art. 90a-90g

Komisja Regulaminowa, Etyki i Spraw Senatorskich art. 8 ust. 1 pkt 17-19, art. 9 pkt 1, art. 12 ust. 4, art. 14 ust. 1 i 2, art. 15 ust. 1 pkt 7, art. 18 ust. 3, art. 22 ust. 7, art. 24 ust. 1, art. 25, art. 26 i 27, art. 27a i 27b, art. 47 ust. 6, art. 101

- opinia w sprawie powołania i odwołania Szefa Kancelarii Senatu art. 8 ust. 1 pkt 19
- opinia w sprawie obniżenia uposażenia lub diety art. 22 ust. 7
- opinia w sprawie projektu budżetu Kancelarii Senatu art. 8 ust. 1 pkt 17

- opinia w sprawie senatorów, którzy nie złożyli ślubowania art. 18 ust. 3
- opinia w sprawie statutu Kancelarii Senatu art. 8 ust 1 pkt 18
- opinia w sprawie ukarania senatora art. 24 ust. 1
- opinia w sprawie wykładni Regulaminu Senatu art. 9 pkt 1
- opracowanie regulaminu działania komisji art. 12 ust. 4
- rozpatrywanie spraw dyscyplinarnych senatorów art. 25 ust. 1 i 2
- rozpatrywanie odwołania od decyzji Marszałka Senatu art. 47 ust. 6
- rozpatrywanie wniosku o uchylenie immunitetu art. 26 i 27
- rozpatrywanie wstępnego wniosku o pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej senatora przed Trybunałem Stanu art. 27a i 27b
- projekt uchwały w sprawie powołania lub rozwiązania komisji art. 14 ust. 1
- projekt uchwały w sprawie powołania lub odwołania przewodniczącego komisji art. 14 ust. 2
- wniosek o zmianę Regulaminu Senatu art. 101

Komisja Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą art. 8 ust. 1 pkt 17, art. 15 ust. 1 pkt 11

Komisja Spraw Unii Europejskiej art. 15 ust. 1 pkt 12, art. 34 ust. 2a, art. 54 ust. 4a, art. 68 ust. 1a, art. 75a-75f

Komisja Ustawodawcza art. 15 ust. 1 pkt 15, art. 72 ust. 1, art. 79 ust. 1, art. 85a

Konstytucja RP art. 1 ust. 1, art. 3 ust. 1, art. 8 ust. 1 pkt 13 i ust. 2, art. 29 ust. 1, art. 70, art. 72

- usunięcie niezgodności przepisów ustawy z Konstytucją art. 72
- zmiana Konstytucji art. 70

Konwent Seniorów art. 4 pkt 3, art. 8 ust. 1 pkt 4, 6 i 12, art. 14 ust. 2, art. 16 , art. 21 ust. 5

- kompetencje art. 8 ust. 1 pkt 4 i 6, art. 14 ust. 2, art. 16 ust. 1 i 3
- posiedzenia art. 8 ust. 1 pkt 12, art. 16 ust. 4 i 5
- skład art. 16 ust. 2, art. 21 ust. 5

Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji art. 45 pkt 3, art. 85g, art. 92 ust. 2 pkt 1, art. 93 ust. 2

zob. też Powoływanie i odwoływanie oraz wybór organów państwa

L

Lista mówców art. 17 ust. 2, art. 44 ust. 2, art. 48 ust. 2 pkt 3, art. 52 ust. 2

- prowadzenie listy mówców art. 17 ust. 2, art. 44 ust. 2
- wniosek o zamknięcie listy mówców art. 48 ust. 2 pkt 3
- wyczerpanie listy mówców art. 52 ust. 2
- zapisanie się do głosu art. 44 ust. 2

zob. też Udzielanie głosu

Lista obecności art. 22 ust. 1 i 4

- adnotacje o nieobecności art. 22 ust. 4
- podpisywanie art. 22 ust. 1

zob. też Nieobecność senatora

M

Mandat senatora art. 1 ust. 1, art. 8 ust. 1 pkt 15, art. 18 ust. 1 i 2, art. 24 ust. 1, art. 27, art. 49 ust. 1, art. 94 ust 2 pkt 2, art. 97

- objęcie mandatu art. 18 ust. 1 i 2
- ustawa o wykonywaniu mandatu posła i senatora art. 1 ust. 1, art. 24 ust. 1
- wykonywanie mandatu art. 1, art. 8 ust. 1 pkt 15, art. 49 ust. 1, art. 97

zob. też Obowiązki senatora, Prawa senatora

Marszałek Sejmu art. 32 ust. 2, art. 33 ust. 1, art. 50 ust. 2, art. 57, art. 76 ust. 2, art. 83 ust. 1, art. 90 ust. 4, art. 91 ust. 3

- prawo udziału w posiedzeniach Senatu art. 33 ust. 1
- zabierania głosu poza kolejnością mówców art. 50 ust. 2
- przekazanie Marszałkowi Sejmu uchwały Senatu art. 57, art. 83 ust. 1, art. 90 ust. 4, art. 91 ust. 3
- zawiadomienie o posiedzeniu Senatu art. 32 ust. 2
- zawiadomienie o podjęciu postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej art. 76 ust. 2

Marszałek Senatu art. 4 pkt 1, art. 5 i 6, art. 8, art. 9 pkt 5, art. 10 i 11, art. 12 ust. 1, art. 13 ust. 3 i 4, art. 14 ust. 2 i 4, art. 16 ust. 2, ust. 3 pkt 5 i ust. 4, art. 17 ust. 2, art. 22 ust. 2, 5 i 7, art. 23, art. 25 ust. 3, art. 25a, art. 26 ust. 1, art. 27, art. 27a, art. 30 ust. 4 i 6, art. 31, art. 32 ust. 2 i 3, art. 33 ust. 2, art. 34, art. 36 ust. 2, art. 37 ust. 5, art. 39 ust. 4, 5 i 7, art. 42 i 43, art. 44 ust. 1, 2b, 4 i 7, art. 46 ust. 1, 3 i 4, art. 47 ust. 1-6, art. 48 ust. 1, art.

49 ust. 1, 2b i 4, art. 50 i 51, art. 52 ust. 2, art. 53 ust. 1, 3-6 i 8, art. 54 ust. 1 pkt 3 lit. b i pkt 4, ust. 2, 4 i 4a, art. 57, art. 58 ust. 1, art. 59 ust. 1 i 4, art. 63 ust. 1, art. 64, art. 68 ust. 1-3, art. 72 ust. 1 i 2, art. 73 ust. 1, art. 75a, art. 75c, art. 75d, art. 75e ust. 2, art. 75f, art. 76 ust. 2, art. 77 ust. 1 i 3, art. 79 ust. 1, art. 80 ust. 4, art. 83, art. 84 ust. 2 i 6, art. 85a, art. 85b, art. 85e, art. 87, art. 88 ust. 1, art. 90 ust. 4 i 5, art. 91 ust. 3, art. 94 ust. 1-3, art. 95a ust. 1 i 2, art. 96 ust. 1 i 2, art. 98 pkt 1, art. 101

- dokonywanie wykładni Regulaminu Senatu art. 42 ust. 2
- kompetencje wobec komisji art. 8 ust. 1 pkt 9 i 10, art. 12 ust. 1, art. 14 ust. 4, art. 58 ust. 1, art. 59 ust. 1 i 4
- kompetencje wobec senatorów art. 8 ust. 1 pkt 15, art. 22 ust. 2, 5 i 7, art. 23, art. 26 ust. 1, art. 27, art. 27a, art. 44 ust. 7
- organizowanie posiedzeń Konwentu Seniorów art. 8 ust. 1 pkt 12, art. 16 ust. 3 pkt 5, ust. 4 i 5
- organizowanie posiedzeń przewodniczących komisji art. 13 ust. 3 i 4
- organizowanie posiedzeń Prezydium Senatu art. 8 ust. 1 pkt 11, art. 9 pkt 5, art. 10
- organizowanie pracy Senatu art. 8 ust. 1 pkt 4-9, art. 17 ust. 2, art. 32 ust. 2 i 3, art. 33 ust. 2, art. 34, art. 36 ust. 2, art. 43
- reprezentowanie Senatu art. 8 ust. 1 pkt 2, 3, 13 i 14 i ust. 3
- uprawnienia dotyczące Kancelarii Senatu art. 8 ust. 1 pkt 17-19, art. 100
- uprawnienia i obowiązki dotyczące porządku obrad art. 8 ust. 1 pkt 6, art. 34 ust. 2-3, art. 43
- uprawnienia porządkowe art. 8 ust. 1 pkt 16, art. 22 ust. 5 i 7, art. 25a, art. 44 ust. 7
- przewodniczenie obradom art. 8 ust. 1 pkt 7, art. 30 ust. 6, art. 42 ust. 1, art. 43 ust. 1, art. 44 ust. 1, 2b, 4 i 7, art. 46 ust. 1 i 3, art. 47 ust. 1-5, art. 48 ust. 1, art. 49 ust. 1 i 2b, art. 50 i 51, art. 52 ust. 2, art. 53 ust. 1 i 8, art. 54 ust. 1 pkt 4, ust. 2 i 4
- wybór i odwołanie art. 6, art. 30 ust. 4 i 6

zob. też Marszałek Senior, Wicemarszałek Senatu

Marszałek Senior art. 30 ust. 1-4 i ust. 6

zob. też Pierwsze posiedzenie Senatu

Mniejszość komisji art. 44 ust. 4, art. 52 ust. 3, art. 62 ust. 4, art. 63 ust. 2, art. 82 ust. 3

N

Nieobecność senatora art. 18 ust. 2, art. 22 ust. 2-8

zob. też Dieta senatorska, Lista obecności, Uposażenie senatorskie

O

Obecność na posiedzeniu art. 19 ust. 1, art. 22 ust. 1, art. 33 ust. 1 i 2, art. 37 ust. 1 pkt 2, art. 60 ust. 1 i 2, ust. 3 pkt 3 i ust. 6, art. 79 ust. 3

- gości art. 33 ust. 2
- osób zajmujących najwyższe funkcje w państwie art. 33 ust. 1
- publiczności art. 37 ust. 1 pkt 2
- senatorów art. 19 ust. 1, art. 22 ust. 1

zob. też Quorum

Obowiązki senatora art. 1, art. 9 pkt 4, art. 18 ust. 1 i 2, art. 19 ust. 1, 3, 4, 6 i 7, art. 20 ust. 1 i 1a, art. 22 ust. 1 i 2, art. 24 ust. 1, art. 25 ust. 1

- członkostwo w komisjach Senatu art. 20 ust. 1 i 1a
- udział w pracach Senatu art. 19 ust. 1, ust. 3 i 4, art. 22 ust. 1
- reprezentowanie Senatu w Sejmie art. 19 ust. 6 i 7
- złożenie ślubowania art. 18 ust. 1 i 2

zob. też Mandat senatora, Prawa senatora

Odebranie głosu art. 44 ust. 7, art. 46 ust. 4, art. 65

- w trakcie posiedzenia komisji art. 65
- w trakcie posiedzenia Senatu art. 44 ust. 7, art. 46 ust. 4

Opinie Senatu art. 75c, art. 75d, art. 85

- o niezgodności projektu aktu ustawodawczego Unii Europejskiej z zasadą pomocniczości art. 75d

Oświadczenie senatorskie art. 49

- czas dla złożenia oświadczenia art. 49 ust. 1
- czas trwania oświadczenia art. 49 ust. 2
- kierowanie wniosków i uwag do adresatów art. 49 ust. 4-6
- odmowa przyjęcia do protokołu niewyglószonego oświadczenia art. 49 ust. 2a
- przedmiot art. 49 ust. 1
- złożenie do protokołu niewyglószonego oświadczenia art. 49 ust. 2

Oświadczenia Senatu art. 85

P

Petycje zob. *Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji, Rozpatrywanie petycji*

Pierwsze posiedzenie Senatu art. 18 ust. 1-3, art. 29-31, art. 94 ust. 2 pkt 3

zob. też Marszałek Senior

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego art. 33 ust. 1, art. 45 pkt 3

Plan pracy Senatu art. 8 ust. 1 pkt 4, art. 16 ust. 3 pkt 2

Podkomisje art. 64

Poprawki zob. *Wnioski o charakterze legislacyjnym (poprawki)*

Porządek obrad art. 8 ust. 1 pkt 6, art. 16 ust. 3 pkt 1, art. 32 ust. 2, art. 34 ust. 2-3, art. 38, art. 43, art. 44 ust. 1, 2, 3 i 7, art. 47 ust. 2-4, art. 48 ust. 1 i ust. 2 pkt 5 i 8, art. 69 ust. 3, art. 98 pkt 1

- opinia Konwentu Seniorów dotycząca porządku obrad art. 8 ust. 1 pkt 6, art. 16 ust. 3 pkt 1
- projekt porządku obrad art. 8 ust. 1 pkt 6, art. 34 ust. 2-3, art. 43, art. 48 ust. 2 pkt 8
- uzupełnienie lub zmiana porządku obrad art. 48 ust. 2 pkt 8
- wnioski formalne dotyczące porządku obrad art. 48 ust. 2 pkt 5 i 8
- wnioski w sprawie porządku obrad art. 34 ust. 2a i 3
- zatwierdzenie porządku obrad art. 43

Posel art. 60 ust. 2

Posel do Parlamentu Europejskiego wybrany w Rzeczypospolitej Polskiej art. 60 ust. 2

Posiedzenia komisji art. 22 ust. 1-3, ust. 5 pkt 2, ust. 6 i 8, art. 37 ust. 1 pkt 2 i 3, art. 52 ust. 3-5, art. 58 ust. 1, art. 59 ust. 1, 3 i 4, art. 60 ust. 1, 2, 2a, 3, 4 i 6, art. 61, art. 62, art. 66, art. 79 ust. 2 i 3, art. 80 ust. 1 i 1a

- jawność obrad art. 59 ust. 3
- nieobecność senatora art. 22 ust. 1-3, ust. 5 pkt 2, ust. 6 i 8
- pierwsze posiedzenie art. 58 ust. 1
- prawo uczestniczenia w posiedzeniach art. 60 ust. 1, 2 i 2a
- protokół z posiedzenia komisji art. 66
- quorum art. 62 ust. 1 i 3
- obowiązek uczestniczenia w posiedzeniu art. 19 ust. 1, art. 60 ust. 3 pkt 3 i ust. 4

- wspólne posiedzenia komisji art. 62 ust. 2 i 3
- wnioski mniejszości art. 62 ust. 4, art. 63 ust. 2
- zamknięte art. 59 ust. 4
- zwoływanie posiedzeń art. 59 ust. 1

zob. też Zapis stenograficzny z posiedzenia komisji

Posiedzenia przewodniczących komisji art. 13 ust. 3 i 4

Powolywanie i odwoływanie oraz wybór organów państwa art. 91-96

- powoływanie i odwoływanie członka Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji art. 92 ust. 2 pkt 1 i ust. 3, art. 93-95, art. 96 ust. 2 i 3
- powoływanie i odwoływanie członków Rady Polityki Pieniężnej art. 92 ust. 2 pkt 2 i ust. 3, art. 93-95, art. 96 ust. 2 i 3
- powoływanie i odwoływanie członków Rady Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu art. 92 ust. 2 pkt 3 i ust. 3, art. 95a, art. 96 ust. 2 i 3
- wybór i odwoływanie senatorów – członków Krajowej Rady Sądownictwa art. 92 ust. 1 pkt 1 i ust. 3, art. 93-95, art. 96 ust. 1 i 3
- wybór i odwoływanie senatorów – członków Krajowej Rady Prokuratury art. 92 ust. 1 pkt 3 i ust. 3, art. 93-95, art. 96 ust. 1 i 3
- wyrażanie zgody na powołanie Rzecznika Praw Obywatelskich art. 91 ust. 1 pkt 1, ust. 2 i 3
- wyrażanie zgody na powołanie i odwołanie Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych art. 91 ust. 1 pkt 3, ust. 2 i 3
- wyrażanie zgody na powołanie i odwołanie Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu art. 91 ust. 1 pkt 3, ust. 2 i 3
- wyrażanie zgody na powołanie i odwołanie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli art. 91 ust. 1 pkt 2, ust. 2 i 3
- wyrażanie zgody na powołanie i odwołanie Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej art. 91 ust. 1 pkt 3, ust. 2 i 3
- wyrażanie zgody na powołanie i odwołanie Rzecznika Praw Dziecka art. 91 ust. 1 pkt 2, ust. 2 i 3

Prawa senatora art. 1, art. 8 ust. 1 pkt 15, art. 10 ust. 3, art. 16 ust. 5, art. 19 ust. 2 i 5, art. 20 ust. 2, art. 21 ust. 1 i 6, art. 23, art. 24 ust. 4, art. 25 ust. 3, art. 34 ust. 3, art. 39

ust. 4, art. 44 ust. 1, 5 i 6, art. 48 ust. 1, art. 49 ust. 1, art. 52 ust. 4 i 7, art. 59 ust. 1 i 2, art. 60 ust. 1, art. 63 ust. 2, art. 66 ust. 2, art. 76 ust. 1, art. 78 ust. 2, art. 81 ust. 1 pkt 2 i ust. 2, art. 82 ust. 3 i 4, art. 84 ust. 1, art. 93 ust. 1 i 2, art. 96 ust. 1, art. 97, art. 98 pkt 2, art. 101

- członkostwa w komisjach Senatu art. 20 ust. 2
- pomocy ze strony Kancelarii Senatu art. 19 ust. 5, art. 97, art. 98 pkt 2
- pomocy Marszałka Senatu w wykonywaniu mandatu art. 8 ust. 1 pkt 15
- udziału w posiedzeniach innych komisji art. 20 ust. 2, art. 60 ust. 1
- zgłaszania wniosków mniejszości art. 62 ust. 4, art. 63 ust. 2
- zgłaszania zapytań art. 44 ust. 5 i 6, art. 81 ust. 2, art. 82 ust. 3
- zmiany treści zgłoszonego wniosku art. 52 ust. 4
- zrzeszania się w kluby, koła i zespoły senackie art. 21 ust. 1 i 6

zob. też Mandat senatora, Obowiązki senatora

Prawo obywatela do informacji art. 1 ust. 2, art. 37

zob. też Jawność posiedzeń, Tajność obrad (posiedzenia)

Prawo Unii Europejskiej art. 8 ust. 1 pkt 8a, art. 68 ust. 1a i 2, art. 75b, art. 75d, art. 75e, art. 77 ust. 2 pkt 6, art. 78a

Prezes Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu art. 45 pkt 3, art. 91 ust. 1 pkt 3

zob. też Powoływanie i odwoływanie oraz wybór organów państwa

Prezes Najwyższej Izby Kontroli art. 32 ust. 2, art. 91 ust. 1 pkt 2

zob. też Powoływanie i odwoływanie oraz wybór organów państwa

Prezes Rady Ministrów art. 32 ust. 2, art. 33 ust. 1, art. 50 ust. 1, art. 60 ust. 4, art. 76 ust. 2, art. 83 ust. 2, art. 90 ust. 5

zob. też Członkowie Rady Ministrów

Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej art. 91 ust. 1 pkt 3

zob. też Powoływanie i odwoływanie oraz wybór organów państwa

Prezes Trybunału Konstytucyjnego art. 33 ust. 1, art. 45 pkt 3, art. 85e

Prezydent RP art. 29, art. 30 ust. 1, art. 32 ust. 2, art. 33 ust. 1, art. 86 i 87, art. 88 ust. 2, art. 90 ust. 5

Prezydium Sejmu art. 33 ust. 1

Prezydium Senatu art. 4 pkt 2, art. 5, art. 8 ust. 1 pkt 11 i 17-19, art. 9, art. 10, art. 12 ust. 1, art. 13 ust. 3 i 4, art. 14 ust. 4, art. 16 ust. 3 pkt 5 i ust. 4, art. 18 ust. 3, art. 19 ust.

2, art. 20 ust. 1a, art. 21 ust. 7, art. 22 ust. 7 i 8, art. 24, art. 25 ust. 1 i 3, art. 25a ust. 4, art. 58 ust. 3, art. 59 ust. 1, art. 63 ust. 1, art. 64, art. 98 pkt 1, art. 101

- kompetencje dotyczące organizacji Senatu art. 8 ust. 1 pkt 17-19, art. 9 pkt 3, art. 16 ust. 3 pkt 5 i ust. 4, art. 21 ust. 7, art. 98 pkt 1
- dokonywanie wykładni Regulaminu Senatu art. 9 pkt 1
- kompetencje wobec komisji art. 9 pkt 2, art. 12 ust. 1, art. 14 ust. 4, art. 58 ust. 3, art. 59 ust. 1, art. 64
- kompetencje wobec senatorów art. 9 pkt 4, art. 18 ust. 3, art. 22 ust. 7, art. 24 ust. 1-3, art. 25 ust. 1 i 3, art. 25a ust. 4
- posiedzenia art. 8 ust. 1 pkt 11, art. 10
- skład art. 5

Protokół z posiedzenia art. 10 ust. 3, art. 16 ust. 5, art. 17 ust. 2, art. 37 ust. 1 pkt 3, art. 39 ust. 1-5, art. 44 ust. 2a, art. 46 ust. 4, art. 47 ust. 3 i 4, art. 49 ust. 2, art. 58 ust. 4, art. 66

- protokół z posiedzenia komisji art. 37 ust. 1 pkt 3, art. 58 ust. 4, art. 66
- protokół z posiedzenia Konwentu Seniorów art. 16 ust. 5
- protokół z posiedzenia Prezydium Senatu art. 10 ust. 3
- protokół z posiedzenia Senatu art. 17 ust. 2, art. 37 ust. 1 pkt 3, art. 39 ust. 1-5, art. 44 ust. 2a, art. 46 ust. 4, art. 47 ust. 3 i 4, art. 49 ust. 2

Przedmiot obrad Senatu art. 45

Przemówienie art. 44 ust. 2a, 2b, 4 i 7, art. 46, art. 48 ust. 2 pkt 10

- senatora art. 46 ust. 1
- drugi raz w debacie art. 46 ust. 2
- sprawozdawcy art. 46 ust. 1
- odbiegające od przedmiotu obrad art. 44 ust. 7
- odmowa przyjęcia do protokołu niewygłoszonego przemówienia art. 44 ust. 2b
- wniosek o ograniczenie czasu przemówień art. 48 ust. 2 pkt 10
- złożenie do protokołu niewygłoszonego przemówienia art. 44 ust. 2a

Przerwa w obradach art. 47 ust. 5, art. 48 ust. 2 pkt 1, art. 52 ust. 2

Przewodniczący komisji art. 13 ust. 2-4, art. 14 ust. 2 i 4, art. 19 ust. 6 i 7, art. 22 ust. 2, art. 51, art. 53 ust. 6, art. 58 ust. 1, 2, 3 i 5, art. 59 ust. 1 i 4, art. 60 ust. 2a-6, art. 62 ust. 1, 2 i 5, art. 65, art. 66 ust. 2, art. 68 ust. 3, art. 80 ust. 4

- odwołanie art. 13 ust. 2, art. 14 ust. 2 i 4, art. 53 ust. 6
- organizowanie pracy komisji art. 58 ust. 2, art. 59 ust. 1 i 4, art. 60 ust. 2a-6, art.

68 ust. 3, art. 80 ust. 4

- powołanie art. 13 ust. 2, art. 14 ust. 2, art. 58 ust. 1
- rozstrzygający głos w przypadku równej liczby głosów art. 62 ust. 1
- uprawnienia porządkowe art. 65
- zabieranie głosu poza kolejnością mówców art. 51

Publiczność art. 37 ust. 1 pkt 2

Q

Quorum art. 3, art. 27c, art. 36 ust. 2, art. 48 ust. 2 pkt 11, art. 62 ust. 1 i 3, art. 70 ust. 1, art. 89, art. 92 ust. 3

- dla podejmowania uchwał Senatu art. 3, art. 27c, art. 36 ust. 2, art. 70 ust. 1, art. 75g, art. 89, art. 92 ust. 3
- komisji art. 62 ust. 1
- w przypadku wspólnych posiedzeń komisji art. 62 ust. 3
- wniosek o stwierdzenie quorum art. 48 ust. 2 pkt 11

zob. też Większość

R

Rada Ministrów *zob. Członkowie Rady Ministrów, Prezes Rady Ministrów*

Reasumpcja art. 56, art. 62 ust. 5

Referendum art. 86-90

Regulamin klubu, koła, zespołu, porozumienia art. 21 ust. 7

Regulamin komisji art. 12 ust. 4

Regulamin Senatu art. 1 ust. 2, art. 3 ust. 1, art. 8 ust. 1 pkt 20, art. 9 pkt 1 i 6, art. 11 ust. 2, art. 42 ust. 2, art. 47 ust. 1, art. 84 ust. 1, art. 90d ust. 1 pkt 3, art. 98 pkt 1, art. 101

Replika art. 48 ust. 1

Rezolucje Senatu art. 85

Rozpatrywanie petycji art. 90a-90g

Rzecznik Praw Dziecka art. 45 pkt 3, art. 91 ust. 1 pkt 2

zob. też Powoływanie i odwoływanie oraz wybór organów państwa

Rzecznik Praw Obywatelskich art. 33 ust. 1, art. 45 pkt 3, art. 91 ust. 1 pkt 1

zob. też Powoływanie i odwoływanie oraz wybór organów państwa

S

Sejm RP zob. *Marszałek Sejmu, Prezydium Sejmu, Ustawa uchwalona przez Sejm*

Sekretarz komisji art. 58 ust. 4

Sekretarze Senatu art. 17, art. 39 ust. 5, art. 42 ust. 1, art. 44 ust. 2, art. 53 ust. 3 pkt 1, ust. 5 i 8

- obliczanie głosów przez sekretarzy Senatu art. 53 ust. 3 pkt 1, ust. 5 i 8
- pomoc w prowadzeniu obrad art. 42 ust. 1
- prowadzenie listy mówców art. 17 ust. 2, art. 44 ust. 2
- wybór art. 17 ust. 1
- zadania art. 17 ust. 2

Sekretarze pierwszego posiedzenia art. 30 ust. 3 i 4, art. 31

Senator zob. *Immunitet senatora, Mandat senatora, Obowiązki senatora, Prawa senatora*

Senator – przedstawiciel (reprezentant) Senatu w pracach sejmowych art. 19 ust. 6 i 7

Senator – przedstawiciel (reprezentant) wnioskodawcy art. 77 ust. 1 i 3, art. 79 ust. 3, art. 81 ust. 2, art. 84 ust. 6

Senator – sprawozdawca art. 19 ust. 6 i 7, art. 44 ust. 4 i 5, art. 46 ust. 1, art. 51, art. 52 ust. 1 i 6, art. 53 ust. 1, art. 54 ust. 1 pkt 3 lit. b, art. 63 ust. 3, art. 69 ust. 2, art. 80 ust. 5, art. 81 ust. 2, art. 82 ust. 3

- czas przemówienia art. 46 ust. 1
- opinia w sprawie kolejności głosowania art. 54 ust. 1 pkt 3 lit. b
- przedstawienie sprawozdania art. 52 ust. 1, art. 80 ust. 5
- wybór art. 63 ust. 3 zdanie pierwsze
- zabieranie głosu art. 44 ust. 4, art. 51, art. 52 ust. 6
- zapytania do sprawozdawcy art. 44 ust. 5, art. 53 ust. 1, art. 81 ust. 2, art. 82 ust. 3

Skreślenie z protokołu art. 46 ust. 4

Skrócenie terminu art. 32 ust. 3, art. 34 ust. 2, art. 61 ust. 2 pkt 2

- rozdania druków art. 34 ust. 2, art. 61 ust. 2 pkt 2
- zawiadomienia o posiedzeniach Senatu art. 32 ust. 3

Sprawozdanie komisji art. 12 ust. 2, art. 26 ust. 1, 2 i 3 pkt 3, art. 27b, art. 39 ust. 2, art. 51, art. 52 ust. 3, art. 63, art. 67, art. 68 ust. 2, art. 80 ust. 2 i 5, art. 81 ust. 1 pkt 1, ust. 2, 4 i 5, art. 82 ust. 1 pkt 1, ust. 2 i 3, art. 84 ust. 4 i 5, art. 85d

- o inicjatywie ustawodawczej art. 63 ust. 3, art. 80 ust. 2 i 5, art. 81 ust. 1 pkt 1, ust. 2, 4 i 5, art. 82 ust. 1 pkt 1, ust. 2 i 3, art. 85d
- o ustawie uchwalonej przez Sejm art. 12 ust. 2, art. 63 ust. 3, art. 68 ust. 2
- o projekcie uchwały art. 84 ust. 4 i 5

Sprawozdanie stenograficzne z posiedzenia Senatu art. 37 ust. 1 pkt 3, art. 39 ust. 1, 3, 6 i 7, art. 44 ust. 2a, art. 49 ust. 2

Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji art. 85g

Sprostowanie wypowiedzi art. 48 ust. 1

Szef Kancelarii Senatu art. 8 ust. 1 pkt 19, art. 10 ust. 2, art. 16 ust. 5, art. 99, art. 100

Ś

Ślubowanie art. 18, art. 30 ust. 3-5

T

Tajność obrad (posiedzenia) art. 36 ust. 2 i 3, art. 48 ust. 2 pkt 2, art. 59 ust. 4

- Senatu art. 36 ust. 2 i 3, art. 48 ust. 2 pkt 2
- komisji art. 59 ust. 4

Terminy art. 10 ust. 1, art. 16 ust. 3 pkt 2, art. 18 ust. 1-3, art. 22 ust. 2, art. 25 ust. 3, art. 29 ust. 1, art. 32 ust. 2 i 3, art. 34 ust. 1 i 2, art. 39 ust. 3, art. 49 ust. 5 i 6, art. 59 ust. 1, art. 60 ust. 5, art. 68 ust. 2-4, art. 70 ust. 1, art. 71 ust. 1 i 2, art. 72 ust. 2, art. 74, art. 80 ust. 1, 2 i 4, art. 81 ust. 4, art. 85a ust. 2, art. 85d, art. 86, art. 91 ust. 1 pkt 1 i 2, art. 94 ust. 2, art. 95 ust. 3, art. 98 pkt 1

- dla przedstawienia przez komisję sprawozdania art. 68 ust. 2 i 3, art. 72 ust. 2, art. 80 ust. 2 i 4, art. 81 ust. 4, art. 85a ust. 2, art. 85d
- dla udostępnienia protokołu oraz sprawozdania stenograficznego z posiedzenia Senatu art. 39 ust. 3
- dla usprawiedliwienia nieobecności art. 22 ust. 2
- dla zawiadomienia o terminie posiedzenia Senatu i projekcie porządku obrad art. 32 ust. 2 i 3
- dla złożenia ślubowania art. 18 ust. 1-3

- do podjęcia uchwały przez Senat art. 68 ust. 4, art. 70 ust. 1, art. 71 ust. 1, art. 74, art. 86, art. 91 ust. 1 pkt 1 i 2
- posiedzeń komisji art. 59 ust. 1
- posiedzeń Prezydium Senatu art. 10 ust. 1
- posiedzeń Senatu art. 16 ust. 3 pkt 2, art. 29 ust. 1, art. 34 ust. 1

Trybunał Konstytucyjny *zob. Prezes Trybunału Konstytucyjnego, Wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego*

U

Uchwała Senatu art. 3 ust. 1, art. 6 ust. 1 i 3, art. 7, art. 8 ust. 1 pkt 8, art. 14 ust. 1-3, art. 19 ust. 6, art. 27c, art. 34 ust. 1, art. 36 ust. 2, art. 39 ust. 2, art. 44 ust. 5, art. 45 pkt 2, art. 52 ust. 1, art. 54 ust. 1 pkt 5 i ust. 2-5, art. 56, art. 57, art. 68 ust. 4, art. 69 ust. 1, 2 i 4, art. 70 ust. 1, art. 71 ust. 1, art. 72, art. 73 ust. 2, art. 74, art. 75e, art. 75g, art. 82 ust. 5 i 6, art. 83 ust. 1, art. 84, art. 85, art. 85g, art. 89–91, art. 92 ust. 3, art. 95 ust. 1, art. 96 ust. 2 i 3, art. 101 i 102

- w sprawie ustawy uchwalonej przez Sejm art. 68 ust. 4
- o wniesieniu inicjatywy ustawodawczej art. 83 ust. 1
- w sprawie zmiany Regulaminu Senatu art. 101
- w sprawie sprawozdania Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji art. 85g
- o wyborze i odwołaniu Marszałka Senatu i wicemarszałków art. 6 ust. 1 i 3, art. 7
- w sprawie wyrażenia zgody na zarządzenie referendum art. 86, art. 89
- w sprawie wniosku o przeprowadzenie referendum art. 90
- w sprawie wniesienia do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej skargi w sprawie naruszenia przez akt ustawodawczy Unii Europejskiej zasady pomocniczości art. 75e
- w sprawie wyrażenia sprzeciwu, o którym mowa w art. 48 ust. 7 Traktatu o Unii Europejskiej oraz art. 81 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, art. 75g
- reasumpcja uchwały art. 56
- uchwała w sprawie pociągnięcia do odpowiedzialności konstytucyjnej senatora przed Trybunałem Stanu art. 27c

Udzielanie głosu art. 44 ust. 1 i 4, art. 46 ust. 3, art. 48 ust. 1, art. 49 ust. 1, art. 50 i 51, art. 53 ust. 1

- dla złożenia oświadczenia art. 49 ust. 1
- poza porządkiem dziennym art. 48 ust. 1
- poza kolejnością mówców art. 50 i 51
- w kolejności wynikającej z listy mówców art. 44 ust. 4

zob. też Dyskusja, Lista mówców

Uposażenie senatorskie art. 22 ust. 5 i 6, art. 23, art. 25a ust. 2-4

- obniżenie art. 22 ust. 5 i 6, art. 25a ust. 2-4
- zawieszenie art. 23

zob. też Dieta senatorska, Nieobecność senatora

Ustawa budżetowa art. 32 ust. 2, art. 73-75

Ustawa uchwalona przez Sejm art. 8 ust. 1 pkt 8, art. 12 ust. 2, art. 45 pkt 1, art. 57, art. 68-72

zob. też Ustawa budżetowa, Ustawa wniesiona jako projekt pilny

Ustawa o wykonywaniu mandatu posła i senatora *zob. Mandat senatora*

Ustawa wniesiona jako projekt pilny art. 68 ust. 2, art. 71

Ustawa wykonująca prawo Unii Europejskiej art. 54 ust. 4a, art. 68 ust. 1a i 2

Uzupełnienie projektu porządku obrad albo porządku obrad art. 48 ust. 2 pkt 8

W

Wicemarszałek Senatu art. 5, art. 7, art. 11, art. 16 ust. 2, art. 31, art. 39 ust. 5

- jako członek Prezydium Senatu art. 5
- jako członek Konwentu Seniorów art. 16 ust. 2
- odwołanie art. 7 ust. 2
- wybór art. 7 ust. 1, art. 31
- zadania art. 11

Większość art. 3, art. 6 i 7, art. 10 ust. 4, art. 27c, art. 36 ust. 2, art. 62 ust. 1, art. 70 ust. 1, art. 75g, art. 89, art. 92 ust. 3

- bezwzględna art. 6, art. 7 ust. 2, art. 27c, art. 36 ust. 2, art. 70 ust. 1, art. 75g, art. 89, art. 92 ust. 3
- zwykła art. 3, art. 7 ust. 1, art. 10 ust. 4, art. 62 ust. 1

zob. też Quorum

Wnioski formalne art. 3 ust. 2, art. 22 ust. 5 pkt 1, art. 48, art. 53 ust. 1

- o odroczenie posiedzenia art. 48 ust. 2 pkt 1

- o ogłoszenie przerwy art. 48 ust. 2 pkt 1
- o uchwalenie tajności obrad art. 48 ust. 2 pkt 2
- o zamknięcie listy zgłoszonych mówców art. 48 ust. 2 pkt 3
- o odroczenie dyskusji art. 48 ust. 2 pkt 4
- o zamknięcie dyskusji art. 48 ust. 2 pkt 4
- o przejście do porządku obrad art. 48 ust. 2 pkt 5
- o odesłanie do komisji art. 48 ust. 2 pkt 6
- o głosowanie bez dyskusji art. 48 ust. 2 pkt 7
- o uzupełnienie projektu porządku obrad albo porządku obrad art. 48 ust. 2 pkt 8
- o zmianę projektu porządku obrad albo porządku obrad art. 48 ust. 2 pkt 8
- o zmianę sposobu prowadzenia obrad art. 48 ust. 2 pkt 9
- o zmianę sposobu prowadzenia dyskusji art. 48 ust. 2 pkt 9
- o zmianę sposobu przeprowadzenia głosowania art. 48 ust. 2 pkt 9
- o ograniczenie czasu przemówień art. 48 ust. 2 pkt 10
- o stwierdzenie quorum art. 48 ust. 2 pkt 11
- o policzenie głosów art. 48 ust. 2 pkt 12

Wnioski mniejszości art. 44 ust. 4, art. 52 ust. 3, art. 62 ust. 4, art. 63 ust. 2

Wnioski o charakterze legislacyjnym (poprawki) art. 39 ust. 2, art. 44 ust. 3, art. 52 ust. 1-5 i 7, art. 53 ust. 1, art. 54 ust. 1-4a, art. 60 ust. 1, art. 62 ust. 1 i 4, art. 63 ust. 2 i 3, art. 68 ust. 2, art. 69 ust. 1, art. 72 ust. 2 i 3, art. 73 ust. 2, art. 80 ust. 1a pkt 2 i ust. 2, art. 81 ust. 1 pkt 2, ust. 3 i 5, art. 82 ust. 2, 4 i ust. 6 pkt 2, art. 84 ust. 4-6, art. 85c

- do ustawy art. 54 ust. 1 i 4a, art. 62 ust. 1, art. 63 ust. 3, art. 68 ust. 2, art. 73 ust. 2
- do projektu ustawy lub uchwały art. 54 ust. 4 pkt 2, art. 62 ust. 1, art. 63 ust. 3, art. 80 ust. 1a pkt 2 i ust. 2, art. 81 ust. 1 pkt 2, ust. 3 i 5, art. 82 ust. 2, 4 i ust. 6 pkt 2, art. 84 ust. 4-6, art. 85c
- do uchwały Sejmu w sprawie usunięcia niezgodności przepisów ustawy z Konstytucją art. 54 ust. 4 pkt 1, art. 72 ust. 2 i 3
- zmiany treści zgłoszonego wniosku (poprawki) art. 52 ust. 4
- wycofanie wniosku (poprawki) art. 52 ust. 7, art. 82 ust. 4
- głosowanie nad wnioskami (poprawkami) art. 54 ust. 1-4a, art. 82 ust. 6, art. 85g ust. 4

Wstęp na salę posiedzeń art. 33, art. 37 ust. 1 pkt 2

Wykładnia Regulaminu Senatu art. 9 pkt 1, art. 42 ust. 2

Wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego art. 54 ust. 4 pkt 2, art. 85a-85f

Z

Zapis stenograficzny z posiedzenia komisji art. 37 ust. 1 pkt 3, art. 66 ust. 1

Zapytania senatorów art. 44 ust. 5 i 6, art. 53 ust. 1, art. 81 ust. 2, art. 82 ust. 3

- do przedstawiciela wnioskodawcy art. 81 ust. 2
- do sprawozdawcy art. 44 ust. 5, art. 53 ust. 1, art. 81 ust. 2, art. 82 ust. 3
- do wnioskodawcy art. 82 ust. 3

Zarządzenia Marszałka Senatu art. 8 ust. 1 pkt 8 i 18, art. 22 ust. 5 i 7, art. 25a ust. 2, art. 39 ust. 7, art. 100

Zastrzeżenia do protokołu art. 39 ust. 4 i 5, art. 66 ust. 2

zob. też Protokół z posiedzenia

Zawiadomienia o posiedzeniach Senatu art. 29 ust. 2, art. 32 ust. 2 i 3

Zawodowa działalność lobbingowa art. 37a, art. 60 ust. 2a

Zespół senatorski art. 21 ust. 6 i 7

Zwoływanie posiedzeń art. 8 ust. 1 pkt 5, 11 i 12, art. 13 ust. 3, art. 16 ust. 4, art. 29 ust. 1, art. 34 ust. 1, art. 58 ust. 1, art. 59 ust. 1, art. 61 ust. 2 pkt 1

- Senatu art. 8 ust. 1 pkt 5, art. 29 ust. 1, art. 34 ust. 1
- komisji art. 58 ust. 1, art. 59 ust. 1, art. 61 ust. 2 pkt 1
- Konwentu Seniorów art. 8 ust. 1 pkt 12, art. 16 ust. 4
- posiedzeń przewodniczących komisji art. 13 ust. 3
- Prezydium Senatu art. 8 ust. 1 pkt 11